TVÁŘ VENKOVA

VENKOVSKÉ STAVBY 2012

Obsah

1. vesnice roku 2012 (13 vítězů krajských kol)

Řepice – 1. místo 12
Tvarožná Lhota – 2. místo 14
Křižánky – 3. místo 16
České Heřmanice 18
Kamýk nad Vltavou 20
Koštice 22
Křižovatka 24
Radslavice 26
Řepiště 28
Strážov 30
Studenec 32
Vrbice 34
Žlutava 36

2. sakrální stavby (obnovy, opravy, restaurování, novostavby…)

Bruntál -Uhlířský vrch – křížová cesta - NOVOSTAVBA 40
Čelivo – kaple 41
Hrabová – kostel 42
Píšť – křížová cesta - NOVOSTAVBA 43
Pržno – kaple - NOVOSTAVBA 44
Vysoké Sedliště – kostel 45
Dírná – boží muka 46
Hnanice – soubor kapliček 47
Jakubčovice nad Odrou – kaple 48
Kamenice-Březová – kaple 49
Křižovatka – kostel 50
Ostrov u Stříbra – kaple 51
Prackov – kaple 52
Soběšovice – kostel 53
Zahrádka-Petrovice – kaple – NOVOSTAVBA 54
Zahořany-Kovářov – boží muka 55
Mnich – kostel 56
Ostrov u Vlašimi – kaple 57

3. vesnické historické stavby (obnovy, opravy, rehabilitace, rekonstrukce…)

Bludov – vesnický dům 60
Horní Dubenky – Chadimův mlýn 61
Hrachov – centrum ochrany zvířat 62
Hynčice – rodný dům J. G. Mendela 63

Obsah

Libhošť – větrný mlýn....64
Ratiborova Lhota – mostek....65
Úvalno – rozhledna....66
Velký Újezd – vesnický dům....67
Vojkov – špýchar....68
Žabeň – hospodářský dvůr....69
Dražkov - špýchar....70
Loučná nad Desnou – kulturní dům....71
Merklín – nádraží....72
Soběšovice – víceúčelové centrum....73
Spálov – sokolovna a větrný mlýn....74
Vraný – památník a brána, škola....75
Doubrava – statek – muzeum....76
Hamry – hamr – muzeum....77
Kasejovice – vila – zdravotnické zařízení....78
Kostelecké Horky – statek – ekocentrum....79
Koštice - mlýn....80
Nečtiny – bývalý zájezdní hostinec – muzeum....81
Pertoltice – areál lidových staveb – muzeum....82
Pohleď – statek – muzeum....83

4. novostavby na venkově

Morávka – RD....86
Krásná u Aše – MŠ s hasičskou zbrojnicí....87
Malenovice – víceúčelový Obecní dům....88
Otnice – dům pro postižené děti....89
Rudolec-Březová – víceúčelová hospodářská budova....90
Velká Polom – mateřská škola....91
Řepice – společenské centrum Ratejna....92
Uhřice-Vlachovo Březí – RD....93
Vrbice – rozhledna....94

5. veřejná prostranství a krajinné prostředí (úpravy, rehabilitace, revitalizace…)

Benátky a Sloup – rybníky....98
Hrčava – Trojmezí pro turisty....99
Sviadnov – park....100
Těrlicko – sochařský park....101
Spálov – zámecký park....102
Lhota-Dolní Břežany – náves....103

Vážený venkovane, příteli venkova!

Do rukou se ti dostala kniha, jejímž cílem je zachytit v čase podobu naší vesnice. Vychází už třetím dílem a má ambice dočkat se pokračování. Běh času maže z naší paměti vše, co není pro daný den důležité, takže často jedině fotografie dokládá rychle se měnící tvář staveb. Vedle zadokumentování je také třeba neúnavně pracovat se vzory. Ty nejlépe pomáhají v nekonečném utkávání se názorů, co ještě ano a co již rozhodně ne.

Eduard Kavala, předseda SPOV ČR

Soutěž Vesnice roku v Programu obnovy venkova

Soutěž Vesnice roku v Programu obnovy venkova je každoročně vyhlašována již od roku 1995. Cílem této soutěže je snaha povzbudit obyvatele venkova k aktivní účasti na rozvoji jejich domova, zveřejnit rozmanitost a pestrost uskutečňovaní programů obnovy vesnic a upozornit širokou veřejnost na význam venkova, ale také snaha vyzdvihnout aktivity obcí, jejich představitelů a občanů, kteří se snaží nejen zvelebovat svůj domov, ale rozvíjejí místní tradice a zapojují se do společenského života v obci.
Soutěž byla poprvé vyhlášena Spolkem pro obnovu venkova ČR v roce 1995 pod názvem Soutěž o nejzdařilejší program obnovy vesnice. Od roku 1996 je jedním z vyhlašovatelů Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a Svaz měst obcí ČR. Ministerstvo zemědělství se mezi vyhlašovatele připojilo v roce 2007.
Soutěž je každoročně vyhlašována na jarním Dnu malých obcí v Praze. Organizace soutěže probíhá ve dvou kolech – krajském a celostátním. Všechny přihlášené obce jsou nejprve hodnoceny v krajském kole. Do celostátního kola pak postupuje za každý kraj vždy maximálně jedna obec, které byla udělena Zlatá stuha v krajském kole. V rámci celostátního kola jsou vyhlášena první tři místa.
Obce přihlášené do soutěže jsou hodnoceny v následujících oblastech - koncepční dokumenty, společenský život, aktivity občanů, podnikání, péče o stavební fond a obraz vesnice, občanská vybavenost, inženýrské sítě a úspory energií, péče o veřejná prostranství, přírodní prvky a zeleň v obci, péče o krajinu, připravované záměry a informační technologie obce.

V roce 2012 se do soutěže přihlásilo celkem 278 obcí ze třinácti krajů České republiky. Třináct obcí, které získaly ocenění Zlatá stuha (za vítězství v krajském kole), postoupilo dále do celostátního kola. Výsledky celostátního kola a nositele titulu „Vesnice roku 2012“ vyhlásil ministr pro místní rozvoj Kamil Jankovský dne 15. září 2012 v Luhačovicích v rámci konání dvacátého ročníku Mezinárodního dětského folklorního festivalu Písní a tancem.

Vítězem a nositelem titulu „Vesnice roku 2012“ se stala jihočeská obec Řepice. Na druhém místě se umístila obec Tvarožná Lhota z Jihomoravského kraje a třetí místo získala obec Křižánky z Kraje Vysočina.

vesnice roku

Řepice
Okres Strakonice, Jihočeský kraj

První písemná zmínka o Řepici se objevuje roku 1251 v listině vydané Přemyslem Otakarem II. O dávném osídlení tohoto území svědčí výzkumy B. Dubského, tehdejšího řídícího učitele v místní škole, které realizoval ve 20. letech 20. století (zbytky osad ze 4. století př. n. l.).

Největší rozkvět zažila Řepice v letech 1552-1566, kdy ji vlastnil a pobýval zde významný český humanista a místosudí království českého Jan Hodějovský z Hodějova, který vynaložil na její zvelebení mnoho prostředků. Přestavěl tvrz v renesančním slohu, rozšířil poplužní dvůr a zvelebil statek. Mimo jiné založil dodnes zachovalou pozoruhodnou renesanční terasovou zahradu se sadem, vzácnými okrasnými rostlinami a léčivými bylinami. Na vyvýšeném místě uprostřed obce stojí další dominanta, původně raně gotický kostel sv. Máří Magdalény, který byl barokně upraven ve druhé polovině 17. století a v roce 1713 k němu byla přistavěna věž. K nejstarším částem obce patří zástavba při hlavní komunikaci od rybníků směrem na Rovnou (původně ze 17. století) a dále historický střed obce, zvaný V zámku (v dnešní podobě většinou z konce 18. století). Jeho součástí je autenticky dochovaná patrová renesanční sýpka a rozlehlý hospodářský dvůr s panským domem, v němž byly po jeho obnově umístěny pracovny obecního úřadu, restaurace, infocentrum, knihovna a další společenské místnosti. Zastupitelstvo obce si vytyčilo náročný úkol – zchátralé objekty dvora postupně opravit, rekonstruovat a vhodně využít pro potřeby místních občanů. Zatím se podařilo zřídit hasičskou zbrojnici a po stavebních úpravách mohutných stodol vytvořit prostor pro pořádání společenských akcí. Na ploše dvora vzniklo nové hřiště pro míčové sporty a na místě původního zaniklého renesančního špýcharu byla vybudována architektonicky pozoruhodná budova nazvaná Ratejna s víceúčelovým sálem doplněným potřebným zázemím. Zcela moderně pojatá stavba, citlivě korespondující s okolní historickou zástavbou, se stala chloubou obce.

Během celého roku probíhá v obci bohatý společenský život. Hlavním cílem je udržování tradic, svátků a obyčejů, ale také vytváření tradic nových. Z mnoha akcí, které se v obci konají, lze uvést například mikulášskou nadílku, masopustní průvod, dětský maškarní karneval, čtvrteční podvečery, což jsou pravidelné besedy a přednášky s cestovatelskou a historickou tématikou, stavění májky, slet čarodějnic, dětský den, který probíhá formou sportovní poutě, pyžamový silvestr. Největší akcí posledních let byl sraz rodáků v roce 2006, při něm byly slavnostně odhaleny sluneční hodiny a busta Jana Hodějovského z Hodějova. V roce 2007 se uskutečnily velké pouťové oslavy, jejichž zlatým hřebem bylo divadelní představení místního ochotnického spolku s názvem Staré pověsti české aneb dívčí válka po řepicku.
Velmi aktivní jsou všechny místní spolky – Sdružení pro obnovu Řepice a okolí, sbor dobrovolných hasičů, turistický kroužek Everest, ochotnický spolek a sportovní klub, který zahrnuje volejbalový tým, oddíly cyklistiky, nohejbalu, florbalu, tenisu a hokejbalu.

Tvarožná Lhota
Okres Hodonín, Jihomoravský kraj

Tvarožná Lhota je vinařská obec s tradicí pěstování oskeruší. Obec leží v mírně zvlněné zemědělské krajině na úpatí Bílých Karpat. Její počátky se datují kolem roku 1470. Název obce má souvislost s vrchnostenskou daní placenou původně také naturálně tvarohem. Jedná se o potoční návesní ulicovou obec se zvonicí ve střední části.

V obci je historicky významná především památkově chráněná usedlost č. p. 187, která je přístupná veřejnosti jako malé místní muzeum. Nalézají se zde i další památky lidového stavitelství, například opravená návesní zvonice, kapličky, boží muka i některé další vesnické usedlosti. Ve spolupráci s mikroregionem, farností a občanským sdružením INEX–SDA se uskutečňují opravy drobných sakrálních památek v obci a v jejím okolí. Dobrá je spolupráce s farním úřadem na údržbě kostela, který je dominantou obce. Novostavba obecního úřadu a společenského domu vytváří nový význačný architektonický prvek centra obce harmonizující s nedalekým objektem kostela.

Spolky spolu s veřejností zajišťují kontinuitu společenského života, udržování a obnovu místních tradic, svátků a obyčejů, například fašanku, májů nebo hodů i vytváření nových tradic. Mezi ně patří aktivity spojené s oskerušemi, den dětí nebo rodinný nohejbal. Významnou roli hraje také farní společenství, které pořádá řadu akcí v rámci církevního roku a pro spolkovou činnost poskytuje pastorační dům, nedávno dokončený jako přístavba kostela. V obci působí devět občanských sdružení a spolků - myslivci, fotbalisté, mužský pěvecký sbor, rybáři, zahrádkáři, sdružení přátel školy, sdružení Reál střed, mládežnické občanské sdružení INEX–SDA Bílé Karpaty a ekologické sdružení Lipinka. Mezi neformálně organizované skupiny patří klub maminek Beruška, smíšený pěvecký sbor k církevním potřebám, dětský taneční kroužek, dívčí schola, keramický a jezdecký kroužek, některé z nich fungují při místní základní škole, která se aktivně zapojuje do společenského života obce.

Obec ve spolupráci se zemědělci obnovuje ekologickou rovnováhu v krajině a její prostupnost cestní sítí s naučnými stezkami a cyklotrasami. Nad obcí od roku 2005 funguje osvětové ekologické výletní centrum Etnosalaš Travičná s osmi hektary pastvin, genofondovým sadem, malými jezírky a několika menšími ukázkovými přenesenými nebo rekonstruovanými hospodářskými stavbami lidové architektury. Obec zahájila provoz komunitní kompostárny a ekologické likvidace a využití přírodních odpadů v areálu bývalého JZD, na jehož fungování se podílejí místní zemědělci a občané. Od roku 2003 také probíhá obnova tradičních sadů, záchrana vzácných stromů oskeruší a drobných sakrálních staveb v krajině za účasti spolků a místní mládeže.

Křižánky
Okres Žďár nad Sázavou, Kraj Vysočina

Křižánky jsou nevelká horská obec v srdci Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy, zmiňovaná poprvé v písemných pramenech roku 1392. Obec se skládá ze tří místních částí - Moravské Křižánky, České Křižánky a České Milovy. Všechny místní části byly v druhé polovině minulého století samostatnými obcemi. Jak už napovídají názvy jednotlivých místních částí, patří Křižánky k několika málo obcím v ČR, kterými probíhá historická zemská hranice mezi Čechami a Moravou.

Křižánky jsou unikátně dochovaným horským vesnickým sídlem s rozptýlenou rozvolněnou zástavbou tvořenou roubenými chalupami drobných zemědělců a domáckých výrobců i většími uzavřenými trojstrannými hospodářskými usedlostmi. Území se zachovalou původní lidovou architekturou bylo proto roku 1995 díky svým nesporným hodnotám prohlášeno vesnickou památkovou rezervací, plošně jednou z nejrozsáhlejších u nás. Kromě toho je zde ještě samostatně chráněno 25 objektů lidového stavitelství. Značné množství zejména historických staveb je využíváno k individuální rekreaci – v současnosti již jejich počet převažuje nad nemovitostmi trvale obydlenými. Obec se také snaží vlastními silami pečovat o historickou zástavbu i ostatní stavební fond. V poslední době proběhla památkově zdařilá obnova školy, rekonstruovány a modernizovány byly budovy obecního úřadu a hasičské zbrojnice a v rámci různých projektů jsou postupně restaurovány drobné sakrální památky.

Místní občané obce přikládají velký význam společenskému životu. Dokladem je mimo jiné i množství tradičních i obnovených společenských a kulturních akcí. Mezi nejvýznamnější z nich patří především Křižánecké uspávaní broučků, pouťový turnaj v malé kopané, hasičská zabíjačka, pohádkový les nebo drakiáda. K tradičním lze zařadit mimo jiné masopustní průvod, mikulášskou nadílku, otvírání studánek nebo pálení čarodějnic.

Sbor dobrovolných hasičů Křižánky patří k nejpočetnějším a nejaktivnějším sdružením v obci. Křižánečtí hasiči se každoročně účastní okrskových závodů v hasičských disciplínách, kde zaznamenávají velké úspěchy. Vedou kroužek mladých hasičů a připravují je na okresní soutěž Plamen. SDH Křižánky pořádá pravidelné zájezdy do různých koutů naší republiky, pouťové zábavy apod. Dále v obci působí Český svaz žen ZO Křižánky, Moravský rybářský svaz Svratka ZO Křižánky, myslivecké sdružení, sbor pro občanské záležitosti nebo také fotbalový tým sdružený v SK Botafogo. Teprve nedávno vzniklým, ale velmi populárním je ochotnický divadelní spolek Lavina, který se svými představeními sklízí úspěchy v obci i širokém okolí.

Křižánky leží v centrální části Žďárských vrchů v mimořádně působivém a krajinářsky cenném přírodním prostředí. Rozprostírají se v rozlehlém údolí říčky Svratky, lemovaném nejvyššími zalesněnými partiemi Žďárských vrchů, její meandrující tok tvoří historickou česko-moravsko zemskou hranici. Na katastrálním území obce se nachází Devět skal, z daleka viditelný nejvyšší vrcholek Žďárských vrchů s typickou siluetou. Vyhledávanými místy v blízkosti obce jsou například skalní útvary Čtyři palice, Malínská skála, Lisovská skála a Zkamenělý zámek nebo nedaleký rekreační Milovský rybník. Není proto divu, že je obec oblíbeným a často navštěvovaným cílem turistů. Závěrem jedna zajímavost – první lyže na Vysočině si v roce 1886 objednali učitel Hloušek a lesní Resch z Křižánek přímo v Norsku.

České Heřmanice
Okres Ústí nad Orlicí, Pardubický kraj

Obec České Heřmanice leží ve východních Čechách v Pardubickém kraji v okrese Ústí nad Orlicí - v blízkosti měst Litomyšl, Vysoké Mýto a Choceň. Vesnice se čtyřmi místními částmi České Heřmanice, Chotěšiny, Netřeby a Borová se rozkládá na dvou katastrálních územích České Heřmanice a Chotěšiny o rozloze necelých 997 hektarů v průměrné nadmořské výšce 309 metrů nad mořem. Návštěvníci obce si mohou prohlédnout venkovskou krajinu plnou rybníků po značené cyklotrase.

První dochovaná písemná zmínka o obci z roku 1226 uvádí, že Svatoslav z Heřmanic, který zde sídlil a vlastnil zdejší ves, byl zaznamenán coby svědek na královské listině Přemysla Otakara I. Z toho lze usuzovat, že obec byla založena mnohem dříve a patří tak mezi nejstarší osady na Litomyšlsku.

Na území obce se nacházejí tři nemovité kulturní památky – zdaleka viditelný kostel sv. Jakuba Staršího, stojící na malém návrší uprostřed vsi, původně gotický, roku 1547 renesančně a v 1. polovině 18. století barokně přestavěný, dále barokní sýpka a venkovská usedlost č. p. 30. Obec ve spolupráci s Mikroregionem Vysokomýtsko se téměř každoročně podílí na opravách drobné sakrální architektury (kalvárie, boží muka, kříže aj.).

Obec materiálně i organizačně podporuje společenský a spolkový život a dbá na udržování jeho kontinuity. Ve spolupráci s místními spolky a základní i mateřskou školou jsou pořádány různé společenské, kulturní a sportovní akce. Například obec připravuje v místním kulturním domě Den matek a vánoční koncert, sbor dobrovolných hasičů organizuje oslavu ke dni sv. Floriána, loučení s prázdninami, výlety a ples, Český červený kříž zajišťuje přednášky na téma zdraví a farní společenství České Heřmanice pořádá koncerty v kostele, pochody a výjezdy na poutní místa. Mezi další aktivity, které se v obci konají, patří Den žen, pálení čarodějnic, dětský den, srazy rodáků, zábava s rožněním selat, kolování, tenisová liga nebo Pinec Cup. Ze sportovních činností, které se občanům nabízejí, je to fotbal, nohejbal, volejbal, vybíjená, pingpong a další. Z uvedeného přehledu je patrné, že občané Českých Heřmanic žijí po celý rok bohatým kulturním i sportovním životem, na jehož přípravě i průběhu se vlastními silami vydatně podílejí.

Kamýk nad Vltavou
Okres Příbram, Středočeský kraj

První písemná zmínka o obci Kamýk nad Vltavou je z roku 1186. Originál listiny je uložen v rakouském klášteře Zwettel, ale její kopie zdobí místní obřadní síň stejně jako kopie práv výročních trhů pro Kamýk, podepsaných Marií Terezií a Josefem II. Částí obce Kamýk nad Vltavou, vyrostlé jako podhradí hradu Kamýk, je Velká nad Vltavou.

Kamýk nad Vltavou leží na obou vltavských březích. Údolí řečiště tvoří vrstvy usazenin nanesených tokem řeky na žulový podklad druhohorních vyvřelin. V letní sezóně je možno využít pravidelné turistické lodní linky na trase Slapy-Solenice, která proplouvá obcí.

Dominantou obce je původně raně gotický a po požáru v poslední čtvrtině 18. století barokně upravený kostel Narození Panny Marie. Celému vltavskému údolí však vévodí hrad Kamýk, zvaný též Hunec či Vrškamýk, jehož vlastníkem je obec, která ho včetně stylového vstupního areálu nedávno zpřístupnila veřejnosti. Turisté pak dále mohou navštívit u infocentra expozici věnovanou vltavské voroplavbě, obranné bunkry z roku 1938, nedalekou přehradní hráz nebo skalní město u Velké.

Od roku 1995 se v obci konají slavnosti Kamýcké prášení aneb oprašování starých tradic. Slavnosti mají každý rok jinou náplň. V minulém roce byly slavnosti věnovány knize. V letech předcházejících to bylo ve znamení Václava II. a jeho hradu, ve znamení vína, historie obce, hudby, ve znamení indiánů a divokého západu, ve znamení česneku a cibule, piva nebo ve znamení vody.

O udržování vesnické pospolitosti se stará zejména folklórní soubor Kamýček, založený v roce 1996, který pořádá mnoho společenských akcí, na nichž se schází celá obec. Příkladem je nácvik české besedy tancované pod májkou. Folklorní soubor Kamýček společně se souborem Kamýčan vyhledávají a propagují zapomenuté středočeské tradice. Velmi aktivní je i svaz důchodců, který pořádá pravidelné akce nejen pro důchodce, ale i pro děti a mládež. V obci dále působí sbor dobrovolných hasičů (Kamýk nad Vltavou i Velká nad Vltavou), pionýrská skupina, TJ Sokol Kamýk nad Vltavou nebo volnočasové kluby organizované obcí pro mládež (sportovní klub a klub závodních motorových modelů). V minulém roce bylo založeno mateřské centrum Rybičky. V obci stojí rekonstruovaná moderní škola, která rovněž organizuje pestrou mimoškolní činnost.

Koštice
Okres Louny, Ústecký kraj

Koštice se svými částmi Vojnice, Vojničky a Želevice se rozkládají v severních Čechách na rozhraní lounského a litoměřického okresu v širokém a mělkém údolí řeky Ohře, která odpradávna tvoří dominující přírodní prvek tohoto kraje a do značné míry také ovlivňuje život obyvatel i možný rozvoj obce.

Název obce Koštice pochází od vlastního jména Košek. Poprvé jsou v pramenech Koštice uváděny roku 1396.

Na území obce se nachází několik památkově hodnotných staveb, především je to na návsi stojící barokní kostel sv. Antonína Paduánského z roku 1752 s blízkou sochou sv. Jana Nepomuckého, dále sloup se sochou sv. Vavřince situovaný na okraji katastru obce u silnice na Most nebo areál postupně rekonstruovaného velkého mlýna u Ohře. V místní části Vojničky najdeme sochu sv. Václava, boží muka a zvonici Vidlák a ve Vojnicích nedávno opravenou návesní kapli sv. Anděla Páně. V letošním roce se podařilo díky úsilí místních občanů otevřít malé vesnické muzeum, které zájemcům nabízí ukázku života našich předků.

Atraktivitu každé obce zvyšuje společenský život. V Košticích sportovní a kulturní akce pořádá obecní úřad, místní fotbalový klub TJ Sokol Koštice, sbor dobrovolných hasičů Koštice, myslivecké sdružení Žejdlička, Vožekovo sdružení a aktivní občané.

Pravidelně se konají tréninky malých i větších hasičů, v obci pracuje kroužek malých mažoretek a cvičení zumba pro ženy i malé děti. Organizovány jsou i turnaje ve volejbalu, kuličkách a pingpongu. V kulturním domě se pořádají plesy, zábavy, mikulášské besídky, dětské karnevaly, setkání seniorů, vánoční trhy, divadelní představení (která hrají místní obyvatelé) a plno dalších aktivit různého druhu. V prostorách úřadu probíhají i akce pro místní obyvatelky – pečení perníků, specialit z kynutého těsta a předvedení dalších kuchařských dovedností nebo výtvarné dílny zaměřené na práci s textilem, korálky a keramikou.

Obec založila novou tradici setkávání občanů regionu. Již dvakrát pořádala olympiádu mikroregionu Perucko. Lákadlem pro návštěvu Koštic jsou i další tradiční akce - pouť, masopust, pálení čarodějnic, dětský den, sjíždění řeky na kanoích a raftech, neckiáda či rybářské závody.

Křižovatka
Okres Cheb, Karlovarský kraj

Vznik obce Křižovatky je možno datovat již do roku 1199. První písemné zmínky o osadě na tomto místě jsou však až z roku 1322. Její jméno vzniklo ze dvou slov kling (zvuč) a hart (drsně), kdysi tudy vedla cesta ze zaniklého loupežnického hradu Neuhaus u Skalné (zanikl ve 13. století) do Prahy a protože krajina tu byla drsná a tvrdá, začalo se jí říkat „klinghart“. K obci byly dříve přidruženy obce Velký Luh, Šneky a Nová Ve, dnes k ní patří pouze Nová Ves.

V obci najdeme jeden z nejstarších kostelů na Chebsku. Původně raně gotický kostel sv. Kateřiny vznikl okolo roku 1213 a do dnešní podoby byl přestavěn v letech 1812-1813, kdy byla připojena také nová věž. Z vnitřního zařízení je cenný zejména barokní sloupový oltář z roku 1700 a zajímavostí je středověká kamenná křtitelnice sloužící dnes jako kropenka ve vstupní věžní předsíni. V nedaleké osadě Nová Ves stojí zachovalý hrázděný statek chebského typu.

V obci aktivně působí sbor dobrovolných hasičů, tělovýchovná jednota, fotbalový klub a rybářské sdružení. Členové těchto spolků se většinou vzájemně prolínají a mnoho společenských, sportovních i kulturních akcí pořádají společně. Patří mezi ně tradiční dětský den, mikulášská besídka, maškarní dětský rej, rozsvícení vánočního stromu, stavění máje, masopustní průvod, různé turnaje a závody. V nedávné době byla dokončena celková rekonstrukce a dostavba multifunkčního objektu v centru obce, který slouží jako sídlo obecního úřadu, pošty a provozoven služeb, je zde restaurace se společenským sálem a prostory pro spolkovou činnost i setkávání občanů.

Obec Křižovatka je umístěna v krásné krajině s dochovanou bohatou faunou a flórou a z obou stran ji obtékají dva meandrující lužní potoky. V jejím bezprostředním sousedství se nalézají dvě mimořádné přírodní pozoruhodnosti, které jsou také prvořadými turistickými lákadly. První je přírodní rezervace bahenních sopek SOOS, proslulá pozůstatky pradávné sopečné činnosti, tzv. mofetami – nálevkovitými prohlubněmi, jež svým vzhledem připomínají miniaturní sopečné krátery a jimiž probublávají na povrch sirné plyny. Druhou jsou kaolínová jezírka u obce Velký Luh (do roku 1992 místní část obce Křižovatka) s nádherně modrou vodou lákající v době prázdnin ke koupání.

Radslavice
Okres Přerov, Olomoucký kraj

Radslavice leží v rovinatém kraji Moravské brány nedaleko města Přerov. Protéká jimi Radslavický potok, levostranný přítok blízké řeky Bečvy. Obec patří ke starým osadám, v písemných památkách se poprvé vzpomíná v listině krále Přemysla Otakara II. z roku 1269, která je však středověkým padělkem. V pravých dokumentech se Radslavice poprvé uvádějí v roce 1375, kdy se připomíná Jaroslav z Radslavic.

Podle nauky o zeměpisných jménech, toponomastiky, lze domýšlet, že název Radslavice je odvozen od osobního jména Radslav a znamená ves lidí Radslavových. Přípona -ice naznačuje, že Radslavice mohly vzniknout v období 10. až 12. století. K názvu obce lze ještě říci, že až do roku 1925 se v souladu s výslovností psalo Raclavice. Nařízením zemského úřadu v Brně byl název při všeobecné úpravě názvu obcí změněn na Radslavice.

Středu obce s typickou zahuštěnou řadovou silnicovou zástavbou, charakteristickou pro oblast Hané, dominuje novodobý funkcionalistický kostel sv. Josefa. Obec průběžně každoročně provádí opravy a restaurování památníků a drobné sakrální architektury, která je zastoupena zejména sochami světců a kamennými kříži.

Obec žije bohatým kulturním životem především zásluhou dobře fungujících místních spolků a organizací - mezi ně patří TJ Sokol, sbor dobrovolných hasičů, sportovně střelecký klub, \myslivecké sdružení Katová o.s, Sdružení přátel základní školy, hokejový klub, Závodiště Radslavice o.s., Beruška Racing Team o.s. (sdružující fandy malých motocyklů), klub zdravého života a klub důchodců. Některé akce pořádá každý spolek samostatně, na jiných spolky a obec spolupracují. Udržují se tím jak akce tradiční, jako například plesy, vodění medvěda, obecní zabíjačka, dětský den nebo drakiáda, tak i nové, které teprve zapouštějí své kořeny. Mezi ty patří například soutěž s mezinárodní účastí pořádaná místními hasiči pod názvem Radslavská přilba.

Kromě akcí konaných v místě se občané iniciativně zapojují také do dalších aktivit organizovaných v obcích sdružených v Mikroregionu Pobečví či na území MAS Záhoří-Bečva. Novou tradicí se tak staly cyklovýlety po území mikroregionu, které jsou spojeny se soutěžemi v cílové obci nebo sportovní klání mezi jednotlivými obcemi mikroregionu, zvané Hry bez hranic, kde se soutěží v netradičních disciplínách.

Řepiště
Okres Frýdek-Místek, Moravskoslezský kraj

Obec Řepiště se nachází mezi městy Ostravou a Frýdkem-Místkem na pravém vyvýšeném břehu řeky Ostravice a je obklopena prstencem lesů. V době kolonizace Těšínska Lužickými Srby byla založena koncem 13. století pod původním názvem Barutov.

Z historicky cenných objektů se v obci zachoval unikátní dřevěný kostel sv. Archanděla Michaela, v jádře pocházející asi z poloviny 15. století a poté několikrát (zejména v 19. století) přestavovaný, obklopený půvabným vesnickým hřbitovem. Kostel je součástí kvalitního souboru dřevěných slezských kostelů.

Obec Řepiště je typickou vsí s původní rozptýlenou slezskou zástavbou, která nevytváří náves. Historicky se skládala z jednotlivých samostatně stojících rodových statků s obytnými a hospodářskými budovami. U domů bývaly rozlehlé zahrady s ovocnými stromy, na něž navazovala pole ve tvaru dlouhých a úzkých lánů s obslužnou polní komunikací. Dnes je převážná většina bývalých zemědělských usedlostí včetně chlévů a stodol přestavěna. Centrální, kdysi volná část obce zvaná Vinohrady, byla zastavěna až po 2. světové válce.

V obci Řepiště funguje jedenáct občanských sdružení, která se podílejí na přípravě a pořádání různých programů a společenských akcí v průběhu celého roku. Asi nejznámější z nich je dnes již tradiční Hasičská galuska, květnové cyklistické kritérium, organizované místním hasičským sborem v rámci jeho bohaté a pestré činnosti. Zimní lyžařská soutěž ve slalomu, turnaj ve stolním tenise, Medardův volejbalový turnaj, závod koloběžek, drakiáda nebo vinobraní jsou akce, které pořádá školská a kulturní komise obce. Při kostele byl založen Svatomichaelský pěvecký sbor, jenž má čtyřicet členů a zcela ojedinělé je občanské sdružení Moravskoslezská simfonietta, více než sedmdesátičlenný úspěšný symfonický orchestr tvořený studenty a absolventy konzervatoří a ZUŠ z různých míst v ČR, který založil a vede místní student konzervatoře

Lesy v oblasti Zaryjí jsou velmi cennými lokalitami díky původnímu složení dřevin a přírodě blízkému hospodaření vlastníků. Vyskytuje se v nich mnoho chráněných druhů rostlin. Na území obce se také nachází evropsky významná lokalita v síti Natura 2000 – řeka Ostravice. Lesy v okolí Řepišť jsou důležitým přírodním potenciálem kompenzujícím negativní vlivy blízkých rozsáhlých průmyslových aglomerací na Ostravsku a Frýdeckomístecku.

Strážov
Okres Klatovy, Plzeňský kraj

Strážov vznikl pravděpodobně v polovině 13. století. Na ostrohu nad Strážovským potokem byla vystavěna pomezní a strážní tvrz, od níž dostala obec svoje jméno. Strážní místo vzniklo k ochraně světelské obchodní stezky, vedoucí z bavorského města Zwiesel železnorudským průsmykem dále do českého vnitrozemí. První písemná zmínka o Strážově pochází z roku 1352, kdy je jmenován jako příslušenství k blízkému hradu Opálka.

Historické jádro městečka, rozložené na temeni výrazného pahorku i jeho úbočích příkře spadajících do údolí Strážovského potoka, si zachovalo původní charakter s řadou cenných městských i lidových příměstských domů a od roku 2003 je městskou památkovou zónou. Hodnotnou architekturou působící jako význačná krajinná dominanta je raně gotický kostel sv. Jiří s věží přistavěnou počátkem 19. století Významným prvkem náměstí je pomník sv. Jana Nepomuckého, který byl v minulém roce kompletně opraven a zrestaurován. Na předměstích převládá venkovský charakter zástavby včetně roztroušených osad a samot.

Strážov v historii proslavila paličkovaná krajka. Místní občané jsou hrdi na to, že krajkářství není jen historií, ale stále živou tradicí. Díky kroužku paličkování při místní školní družině dnes mnoho dívek (ale i několik chlapců) tuto starou uměleckořemeslnou techniku ovládá. Právě tato skutečnost je nadějí, že tradice strážovského krajkářství přežije i po další generace.

V roce 2011 bylo po asi padesáti letech obnoveno pořádání masopustních průvodů. Také v letošním roce se ve Strážově konal masopustní průvod, kterého se zúčastnilo na 150 maškar a několik stovek diváků. Podle některých účastníků průvodu se jednalo o největší masopustní průvod na Klatovsku.

Ve spolupráci s místními spolky a dobrovolníky jsou udržovány i další tradiční akce jako stavění máje, jarní a podzimní pouťové oslavy, zpívání u stromku a další aktivity pro širokou veřejnost.

Pro cykloturisty nabízí Strážovsko ideální vyžití, tomu napomáhá hustá síť cyklotras, které jsou vedeny po místních a účelových komunikacích. V rámci zabezpečení služeb pro turisty provozuje město ubytování v chatkách na koupališti. V obci je jeden soukromý kemp a několik penzionů.

Studenec
Okres Semily, Liberecký kraj

Obec Studenec je podhorskou vesnicí rozkládající se na úbočí vrchu Stráž (650 m n.m.) v jilemnické oblasti Podkrkonoší. Obec se skládá ze tří katastrálních území - Studenec, Zálesní Lhota a osada Rovnáčov. Ve všech případech jde o dlouhé lánové kolonizační vsi s rozvolněnou řadovou zástavbou.

První historické zmínky o obci pochází z roku 1388, kdy patřila nedalekému hradu Levín. Mezi památkově nejcennější stavby patří novorománský kostel sv. Jana Křtitele z roku 1868 ve Studenci a novogotický kostel sv. Jana Nepomuckého z roku 1881 v Zálesní Lhotě. Dalšími architektonickými a uměleckými památkami obce jsou barokní sochy a kříže podél silnic a roubené krkonošské chalupy. Bývalý barokní panský dům přestavěl na konci 19. století tehdejší majitel studeneckého panství Ignác z Bergenthalu na pseudorenesanční zámeček.

K nejvýznamnějším studeneckým rodákům patří sběratel místních lidových pověstí a profesor na hradeckých školách František Ladislav Sál, básník a pedagog Karel Erban, pianista, skladatel, výtvarník a spoluzakladatel divadla Semafor Jiří Šlitr nebo olympijská medailistka v běhu na lyžích Květa Jeriová.

O bohatý kulturní a společenský život v obci se každoročně starají převážně místní občanská sdružení a sportovní organizace. Obec samotná pořádá Studeneckou pouť a také se podílí na organizaci závodu historických vozidel Studenecké míle. Mezi nejnovější obnovené tradice patří pozvání občanů na předvánoční obecní polívku s kulturním programem a ukázkami tradičních uměleckých řemesel. V letošním roce proběhl již pátý ročník. V obci velmi aktivně působí také místní základní škola, jejíž učitelé i žáci se významně podílejí na řadě aktivit a rovněž sami vyvíjejí vlastní pestrou mimoškolní činnost. Areál školy prošel v minulých letech zásadní přestavbou a renovací, která ho změnila v moderně vybavené, vzhledné a příjemné edukativní zařízení. Zajímavostí obce je soukromé muzeum zemědělské techniky prezentující ojedinělou sbírku historických traktorů.

Bezprostřední okolí obce láká k příjemné a klidné zimní či letní rekreaci. K místním přírodním zvláštnostem patří výskyt araukaritů a polodrahokamů.

Vrbice
Okres Rychnov nad Kněžnou, Královéhradecký kraj

Obec Vrbice, s místní částí Draha a osadou Chlínky, se nachází v pahorkatině na úpatí podhůří Orlických hor poblíž města Kostelec nad Orlicí v jižní části okresu Rychnov nad Kněžnou. První zmínka o obci je uvedena v listině z roku 1495 v soupisu zboží potštejnského.

Obec Vrbice leží pod návrším zvaným Na Kastele, z něhož je vynikající kruhový rozhled do širokého okolí. Jako na dlani se rýsuje pásmo Orlických hor, Králický Sněžník, Železné hory i Krkonoše. Proto se také usuzuje, že zde mohla stát hláska patřící k nedalekému hradu Potštejnu. Vzhledem k tomu se zastupitelstvo obce i občané Vrbice rozhodli na tomto místě vybudovat v roce 2005 turistickou rozhlednu, na niž byly použity finanční prostředky získané za vítězství v krajském a třetí místo v celostátním kole soutěže Vesnice roku 2004 a na jejíž výstavbě odpracovali místní bezplatně asi 700 hodin. Rozhledna, doplněná o stánek s občerstvením a upomínkovými předměty, kryté posezení a dětské hřiště se stala zajímavým turistickým cílem a přispěla k rozvoji služeb v obci.

Do historické zástavby lze zařadit několik typicky venkovských přízemních usedlostí se sedlovou střechou a s bezprostředně navazující hospodářskou částí. K architektonicky významným stavbám patří zděná zvonička se dvěma zvony a v nice umístěnou sochou Panny Marie Cellenské s jezulátkem, na návsi ve Vrbici pískovcová socha sv. Jana Nepomuckého pod památnou lípou v Chlínkách a hrubě tesaný smírčí kříž, který byl postaven podle tradice jako symbol odčinění viny za zabití krejčího při hospodské rvačce.

Na veškerém dění v obci se podílejí dvě spolková sdružení. V obci působí sbor dobrovolných hasičů založený v roce 1888 a místní organizace Červeného kříže. Společně s obcí pořádají poznávací výlety, posezení při loučení s prázdninami, rozsvícení vánočního stromečku s připomenutím tradičních vánočních zvyků, silvestrovské sousedské posezení s půlnočním přípitkem. Každoročně oba spolky organizují tři plesy – hasičský, ples při svíčkách a plesové dozvuky, které mají ohlas i v širokém okolí.

Obcí prochází významná turistická trasa vedoucí z Kostelce nad Orlicí do Potštejna. Při této stezce je v místní části Draha vybudován lesopark Olšinky.

Žlutava
Okres Zlín, Zlínský kraj

Obec Žlutava leží na severozápadním okraji zlínského okresu v podhůří Chřibů na tzv. křižovatce regionů – Hané, Slovácka a Valašska. Typické pro obec je dolské nářečí, kterým se označuje běžná mluva na území, které se táhne úzkým pruhem po celém hanácko-moravsko--slováckém pomezí. Žlutava byla založena kolem roku 1650 majitelem napajedelského panství Janem z Rottalu.

Nejstarší udržovanou a z národopisného hlediska unikátní tradicí v obci je mikulášský průvod, který v téměř nezměněné podobě přetrvává již 200 let. Účastní se ho 30-40 mužů z obce. Masky na tento průvod si účastníci vyrábějí sami a tyto zůstávají v nezměněné nebo jen málo pozměněné podobě již mnoho desítek let.

Další podporovanou tradicí je fašank neboli vodění medvěda s pochováváním basy. Na Velikonoce se koná tzv. repetání, kdy místní chlapci obcházejí vesnici s repetáky a řehtačkami. Počátkem července se pravidelně uskutečňuje cyrilo-metodějská pouť spojená s cvičením hasičů z obce Žlutava i z okolních měst a obcí.

Nově vzniklou tradicí je každoroční procesí ke svatým obrázkům, které byly obnoveny v okrajových částech obce. Procesí prosí o dobrou úrodu a příznivé počasí. K novým oblíbeným tradicím již čtvrtým rokem patří místní velikonoční a vánoční babinec a pálení čarodějnic.

V obci působí několik spolků. Mezi nejaktivnější patří SK Sokol, zajišťující sportovní vyžití dětí, které mohou navštěvovat cvičení rodičů s dětmi, sportovní gymnastiku, taneční kroužek, florbal, brännball a badminton. Pro dospělé je k dispozici cvičení na gymbalech, nohejbal, volejbal, badminton, aerobic, taneční kroužek. SK Sokol pořádá každoročně letní tábory i mnoho společensko-kulturních akcí, mezi které patří dětský karneval, dětský den, předsilvestrovská zábava, babince, pálení čarodějnic a jiné. Akce této organizace jsou velmi zdařilé a mají výtečnou odezvu z širokého okolí.

Oblast Chřibů má poměrně dobré podmínky pro cestovní ruch. K hlavním zajímavostem patří některé skalní útvary ve vrcholových částech Chřibů a řada kulturních památek.

II.

sakrální stavby

Bruntál – křížová cesta na Uhlířský vrch, Moravskoslezský kraj

Nepřehlédnutelnou dominantou města Bruntál v podhůří Jeseníků je Uhlířský vrch (672m n. m.) s poutním kostelem Panny Marie Pomocné, tyčící se nad městem. Již roku 1655 nechal Augustin Osvald z Lichtensteinu postavit z vděčnosti za záchranu života na Uhlířském vrchu dřevěnou kapli a do ní pořídil uctívanou kopii slavného obrazu Pasovské madony s dítětem od Lucase Cranacha st. Kaple byla v letech 1755-1758 nahrazena současným barokním chrámem, k němuž vede památná lipová alej vysázená roku 1770. Po období chátrání a zákazu poutí se areál dočkal počátkem 90. let celkové rekonstrukce a zrodila se také myšlenka na obnovu křížové cesty na Uhlířský vrch. Inicioval ji známý místní umělecký řezbář František Nedomlel, který také vytvořil reliéfy k jednotlivým zastavením. Svým pojetím jde o ideově originální dílo, protože každá z patnácti kaplí cesty je postavena z jiného druhu kamene a výklenková plastika vyřezána z jiného druhu dřeva vyskytujícího se v oblasti Jeseníků. Ojedinělá je také skutečnost, že celá nová křížová cesta, postavená v letech 2004-2007, vznikla díky finančním darům jednotlivců i firem z celé republiky – kdo je oním donátorem si můžeme přečíst na mramorových tabulkách umístěných na všech zastaveních.

Foto – Ing. Miroslav Lysek

Čelivo – kaple sv. Václava, Středočeský kraj

Prostá zděná kaple sv. Václava vybudovaná roku 1928 je přirozeným centrem návsi drobné osady Čelivo, administrativně spadající pod obec Postupice na Vlašimsku. Její stavebně technický stav se postupně zhoršoval, a tak obec přistoupila k celkové obnově, která se uskutečnila v roce 2009. Financována byla z Programu rozvoje venkova Ministerstva zemědělství a z rozpočtu obce. Interiér kaple si místní občané po skončení stavebních prací vybavili z vlastní iniciativy inventářem. Kaple příznivě dotváří obraz vesnice a je příležitostně využívána k církevním obřadům.

Foto - Ing. Miroslav Kratochvíl

Hrabová – kostel sv. Kateřiny Alexandrijské, Ostrava-Hrabová, Moravskoslezský kraj

Nejen občany Hrabové a okolí, ale i všechny znalce a obdivovatele dřevěné architektury šokoval zničující požár zdejšího unikátního kostela, který na velikonoce 2. dubna roku 2002 do základů vyhořel. Původní stavba byla na místě staršího kostela postavena někdy v průběhu 1. poloviny 16. století a v jejím konstrukčním řešení se prolínaly prvky pozdní gotiky s nastupující renesancí. Prakticky bezprostředně po katastrofě se však zejména u místních občanů zrodila myšlenka na obnovu zničeného kostela. Byla vypsána veřejná sbírka, na jejímž kontě byly shromážděny dva miliony korun a začaly se scházet sponzorské dary. Značná část finančních prostředků vyplynula z pojistného plnění a přispěl také městský obvod Hrabová a statutární město Ostrava. Již v roce následujícím po ohni tak mohla být zahájena výstavba nového kostela. Byla zvolena forma přesné vědecké kopie původní podoby kostela provedené tradičními řemeslnými technikami a postupy. Interiér byl navržen s využitím moderních prostředků, ale s vizí předpokládané podoby kostela z doby jeho vzniku. Na svátek sv. Kateřiny 25. listopadu 2004 tak mohl být kostel znovu vysvěcen a navrácen věřícím i celé veřejnosti.

Projekt – Ing. arch. Antonín Závada, ARSTAV s.r.o., Valašské Meziříčí
Interiér – Ateliér Štěpán, Ostrava
Dodavatel - firma JURÁŇ s.r.o., Vsetín

Foto – Ing. Miroslav Lysek (nový stav, spáleniště), autor (před požárem)

Píšť – Lurdská jeskyně a křížová cesta ke kostelu sv. Vavřince, Moravskoslezský kraj

Dominantou obce Píšť, ležící nedaleko Opavy na česko-polském pomezí, je kostel sv. Vavřince se svatým obrazem Panny Marie Czestochowské na oltáři, k němuž se od 19. století konaly proslulé pouti. Tato tradice byla po roce 1989 obnovena a zanedbaný areál kostela se začal postupně zvelebovat. Zasloužil se o to zejména duchovní správce farnosti P. Mariusz Sienkowski. Byl opraven kostel a varhany a v roce 2003 byla dokončena křížová cesta s keramickými reliéfy od výtvarnice K. Pawlicové-Gawlasové s Lurdskou jeskyní, v níž stojí sochy Panny Marie a sv. Bernadetty. Úpravou prošlo i okolí s oddechovou parkovou částí pro poutníky. Roku 2002 ustanovil biskup ostravsko-opavské diecéze Msgr. František Václav Lobkowicz kostel s areálem za nové Mariánské poutní místo v ČR, zasvěcené modlitbám za mír a usmíření mezi národy.

Foto - Ing. Miroslav Lysek

Pržno – multifunkční vzdělávací centrum - kaple, Moravskoslezský kraj

V obci Pržno, ležící mezi Frýdkem-Místkem a Frýdlantem nad Ostravicí, vznikl v roce 2007 v rámci dostavby areálu Ústavu sociální péče Náš svět pozoruhodný víceúčelový moderní objekt multifunkčního vzdělávacího centra. Hlavní prostor zastřešený sedlovou dřevěnou střechou s proskleným hřebenem je doplněn vstupní chodbou, sociálním zařízením a klubovnou. Slouží pro potřeby klientů tohoto zařízení a současně i obyvatel obce k církevním účelům jako kaple, ale také jako kvalitní zázemí pro vzdělávací aktivity a pořádání kulturně společenských akcí.

Projekt - Ing. arch. Ladislav Kučera, Ing. Miroslav Havlásek

Foto – Ing. arch. Ladislav Kučera

Vysoké Sedliště – kostel sv. Václava, Plzeňský kraj

Zdaleka viditelná silueta barokního kostela sv. Václava z roku 1707, stojícího na návrší uprostřed osady Vysoké Sedliště, administrativně přičleněné k Plané u Mariánských Lázní, ještě donedávna postrádala vrchol věže. Ta vyhořela dvakrát - v roce 1865 a téměř o sto let později roku 1956 - pak již nebyla znovu rekonstruována. To se podařilo až v letech 2009-2010, kdy současně došlo také k obnově fasády kostela do původního stavu a k restaurování okenních vitráží a vstupních dveří. Prostředky na stavební a restaurátorské práce byly získány zejména z grantu Finančního mechanismu EHP/Norska a dále z příspěvků Plzeňského kraje a města Planá, které je také vlastníkem kostela.

Projekt – Atelier Soukup s.r.o.

Foto - Miroslava Válová

Dírná – boží muka, Jihočeský kraj

Boží muka v Dírné na Jindřichohradecku můžeme označit za skvost drobné sakrální architektury. Postavena byla na severním okraji obce patrně ve 2. polovině 17. století na uměle vytvořeném návrší připomínajícím mohylu, což zvýrazňuje jejich monumentalitu. Jedná se o poměrně vysokou stavbu (asi sedm metrů) s krychlovým soklem, štíhlým sloupovým dříkem a mohutnou kaplicí, jejíž niky jsou osazeny soudobými, záměrně naivistickými obrazy s portréty svatých. Postupně chátrající boží muka nechala roku 2010 obec Dírná restaurovat s přispěním dotace Krajského úřadu Jihočeského kraje na obnovu památek a lze je tak opět označit za jedny z nejkrásnějších, nejoriginálnějších a nejpůsobivějších u nás.

Foto – autor

Hnanice – soubor výklenkových kapliček, Jihomoravský kraj

V okolí vinařského městečka Hnanic, ležícího jižně od Znojma na hranicích s Rakouskem, byla v průběhu 19. století postavena řada drobných sakrálních památek, mimo jiné i soubor jedenácti výklenkových kapliček, rozesetých po krajině podél starých cest, ve vinohradech i na okraji obce. Nejstarší z nich je asi kaplička zasvěcená sv. Ivanovi datovaná rokem 1805, cenné jsou rovněž kapličky sv. Anny a sv. Kryštofa. Až do konce 2. světové války o ně pečovali místní lidé, vše se ale změnilo s odsunem zdejších německých obyvatel, vznikem uzavřeného pohraničního pásma a kolektivizací zemědělství. Během následujících desetiletí tak některé z těchto drobných staveb, které dávaly krajině řád a byly její pamětí, zcela zanikly a zbyly po nich jen zarůstající základy, ostatní byly značně poškozeny. Ve druhé polovině 90. let bylo vedením obce rozhodnuto všechny kapličky znovu obnovit, což se v dalším období podařilo postupně uskutečnit. Zbořené byly rekonstruovány podle vzpomínek pamětníků a zbývající opraveny do původního stavu. Jejich výklenky zdobí sošky z dílny bratří Pátých a keramické reliéfy akademického sochaře Zdeňka Maixnera. Díky iniciativě vedení obce i místních občanů se tak daří obnovovat historický ráz krajiny a její estetické hodnoty.

Kapličky opravené – sv. Ivana, sv. Kryštofa, sv. Anny, sv. Jana Křtitele

Kapličky znovu postavené – sv. Barbory, sv. Wolfganga, sv. Vojtěcha, sv. Huberta, sv. Václava, sv. Jiří, sv. Urbana

Foto - archiv obce Hnanice, autor

Jakubčovice nad Odrou – kaple Panny Marie Karmelské, Moravskoslezský kraj

Drobné kaple jsou charakteristickou součástí krajiny Čech a Moravy. Jedna z nich stojí od roku 1854 také na okraji obce Jakubčovice nad Odrou na Novojičínsku. Nevelkou prostou stavbu obdélného půdorysu s půlkruhovým závěrem koupila v roce 2000 v zanedbaném stavu obec od soukromého vlastníka a za přispění dotace z MMR ji nechala kompletně opravit. Současně bylo upraveno i okolí kaple, aby se mohly příležitostné bohoslužby odehrávat v důstojném prostředí.

Foto – archiv obce Jakubčovice nad Odrou

Kamenice – kaple sv. Máří Magdalény, Březová u Sokolova Karlovarský kraj

Historie znovuzrozené kaple sv. Máří Magdalény se začala psát někdy v průběhu 1. poloviny 18. století, kdy ji nechal postavit některý ze sokolovských hrabat Nosticů na severních svazích Slavkovského lesa. Její osud se téměř naplnil po 2. světové válce v souvislosti se zřízením vojenského prostoru v této oblasti. Jako mnoho dalších zejména církevních staveb byla ponechána zcela bez údržby a téměř se rozpadla. K její záchraně došlo teprve díky zájmu města Březová - v roce 2007 se uskutečnila její celkové rekonstrukce a obnova do původní podoby na základě dochovaných starých fotografií. Finanční prostředky byly získány z dotace MMR a doplněny z rozpočtu města Březová. Dnes se u kaple s prostě, ale působivě upraveným interiérem konají pouti a jiné příležitostné kulturní akce a rovněž je hojně navštěvována turisty, které sem láká i blízké vyhlídkové místo vytvořené současně s úpravami okolí kaple.

Foto - archiv města Březová, autor (PB 1 – 5)

Křižovatka – kostel sv. Kateřiny, Karlovarský kraj

Výraznou dominantou a nejstarší památkou obce Křižovatka na Chebsku je původně gotický a v 19. století několikrát upravovaný kostel sv. Kateřiny. Značně zchátralý ho v roce 2009 získala obec, která bezprostředně poté zahájila přípravné práce na jeho záchraně. Nejdříve byl zpracován stavebně historický a restaurátorský průzkum a na jejich základě stanoven postup a harmonogram kompletní obnovy kostela. Nejprve bylo v I. etapě provedeno statické zajištění věže, celková oprava vnějšího pláště, střešní krytiny a konstrukce krovu. Navazující II. etapa probíhala v letošním roce a byla zaměřena na rehabilitaci interiéru kostela. Poslední III. etapa počítá s dokončením úprav a restaurování vnitřních prostor včetně sakristie. Pak bude v kostele instalována expozice místních dějin a obec navíc získá reprezentativní prostory pro pořádání různých společenských a kulturních akcí. Projekt je financován z prostředků Programu rozvoje venkova Ministerstva zemědělství ČR, z příspěvků MK ČR na obnovu památek a z rozpočtu obce.

Foto – archiv obce Křižovatka, autor

Ostrov u Stříbra – kaple sv. Václava a Vojtěcha, Plzeňský kraj

Pozoruhodná barokní centrální kaple v osadě Ostrov u Stříbra je pravděpodobně dílem významného stavitele Jana Blažeje Santiniho z počátku 18. století. Hranolová věž zakončená cibulovou bání k ní byla přistavěna až na začátku století 19. Zanedbaný stav kaple, jejímž vlastníkem je obec Kostelec, byla impulsem ke komplexní památkové obnově v letech 2009-2010 a to nejen konstrukcí a vnějšího pláště, ale též restaurování vnitřního vybavení a nástěnných maleb. Finanční prostředky byly z převážné části získány prostřednictvím grantu Finančního mechanismu EHP/Norska. Kaple, jejíž úspěšná památková regenerace získala ocenění v soutěži Zlatá cihla Plzeňského kraje, je v současnosti využívána nejen církví, ale i k nejrůznějším kulturním aktivitám.

Projekt – Ing. arch. Jitka Pohořalá

Foto - Miroslava Válová

Prackov – kaple Panny Marie, Mírová pod Kozákovem, Liberecký kraj

Díky velkému úsilí a osobnímu nasazení členů Občanského sdružení za záchranu kapličky na Prackově se podařilo této drobné, ale půvabné a architektonicky čisté stavbě navrátit její bývalou krásu. V roce 1919 ji nechal na svém pozemku a na vlastní náklady postavit vzdělaný a osvícený rolník František Trakal z radosti nad ukončením 1. světové války a také na památku všech sousedů, kteří se z války již nikdy nevrátili. Po léta se o ni starali jeho potomci, ale postupně se ukázalo, že jde o závazek nad jejich síly. Proto ji roku 2010 darovali nově vzniklému občanskému sdružení, které vlastními silami a díky finanční podpoře z řady různých zdrojů (Havarijní program MK ČR, příspěvky Krajského úřadu Libereckého kraje, obce Mírová pod Kozákovem, Nadace OF a různých sponzorů) iniciovalo a provedlo její kompletní památkovou obnovu. V následujícím roce bude ještě dokončena oprava interiéru, včetně restaurování nástěnné výzdoby a mobiliáře a také úprava okolí kaple. Občanským sdružením byla obnovena zaniklá tradice prackovských poutí a navíc nově založena společná setkávání u kapličky při různých příležitostech.

Projekt – Ing. arch. Miloslav Hanzl

Foto – Miloš Haken

Soběšovice – kostel Navštívení Panny Marie, Moravskoslezský kraj

V kapitole o opravách a rehabilitacích vesnických staveb byla představena již jedna záslužná a svým rozsahem dosti náročná aktivita samosprávy obce Soběšovice – komplexní rekonstrukce víceúčelového centra. Dalším přínosným počinem, který měl pozitivní vliv na životní prostředí obce, byla celková regenerace zdejšího kostela Navštívení Panny Marie. Jedná se o jeden z mála kostelů postavených v období komunistického režimu (1957-1961) po složitých jednáních jako náhrada za původní historickou stavbu, jež zmizela pod hladinou Žermanické přehrady. Obnova se uskutečnila v průběhu roku 2009 převážně díky dotaci z ROP Moravskoslezsko a v jejím rámci byly pořízeny také nové varhany a upraveno okolí kostela. Ten nyní slouží nejen k církevním obřadům, ale též k pořádání koncertů a dalších kulturních programů.

Foto – archiv obce Soběšovice

Zahrádka – kaple St. Pierre, Petrovice, Středočeský kraj

Drobná, ale svým originálním architektonickým ztvárněním i důvodem vzniku pozoruhodná kaple, situovaná symbolicky v místě působení toho, k uctění jehož památky byla postavena. Její vytvoření inicioval i financoval pan Jan Maštalíř jako vzpomínku na svého otce Vladimíra Maštalíře, který pečoval o zdejší krajinu a zasloužil se o obnovu rybniční soustavy a její doplnění o nové vodní plochy v okolí osady Zahrádka. Splnění tohoto cíle věnoval nemalé úsilí i finanční prostředky. V letech 2010-2011 vybudovaná kaple upoutá kombinací přírodního materiálu - dřeva s masivní betonovou konstrukcí ponechanou bez povrchové úpravy a stylizovaným využitím motivu gotického lomeného oblouku. Příznivý dojem umocňuje vhodný výběr místa na okraji lesa nad rybníčkem. Realizace získala Cenu za drobnou architekturu v krajině v soutěži Stavba roku Středočeského kraje 2012.

Projekt – Ing. arch. Jiří Dostál, Ing. arch. Rudolf Grimm, Atelier Mozkyt

Foto – Petr Štěpánek

Zahořany – boží muka, Kovářov, Jihočeský kraj

Nedaleko nevelké osady Zahořany poblíž Milevska stojí na holém návrší zvaném Babiny zdaleka viditelná boží muka. Jedná se o mimořádně zajímavou robustní stavbu archaických forem, jejíž původ není zcela jasný. Místní tradice spojuje vznik božích muk s připomínkou obětí třicetileté války a morové epidemie, čemuž by odpovídala jejich podoba i letopočet 1626, který na nich byl původně uveden. Podle jiné teorie, vycházející z archivních pramenů, měla být postavena kolem roku 1840. V uplynulém desetiletí se začal stavební stav božích muk rychle zhoršovat, zejména se vzhledem k poklesu podloží začala silně naklánět a hrozilo jejich zřícení. Zásluhou vedení obce Kovářov se ale podařilo tuto pozoruhodnou stavbu zachránit. Za použití vlastní techniky a s finanční podporou z Programu obnovy venkova MMR došlo k její stabilizaci, zpevnění základů i celkové opravě. I nadále tak mohou návštěvníci zdejší půvabné krajiny obdivovat tuto ojedinělou památku. Současně byl restaurován také křížek stojící poblíž u staré polní cesty.

Foto - archiv obce Kovářov, autor

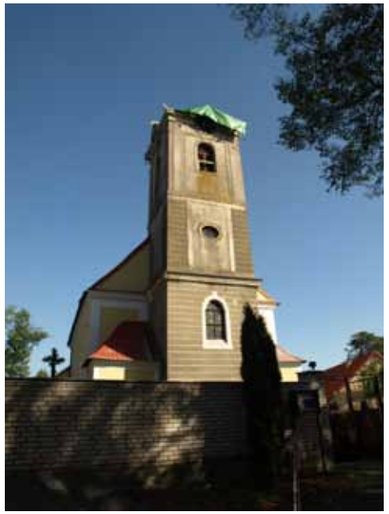

Mnich – kostel sv. Jana Křtitele, Kraj Vysočina

Přesné datum založení původního kostela v obci Mnich na Jindřichohradecku není známo, ale podle písemných pramenů tu stál již roku 1359. V uplynulých staletích byl mnohokrát přestavován a upravován zejména po živelných katastrofách a každá stavební etapa se vepsala do jeho dnešní podoby. Bezpečně lze datovat vznik věže v roce 1779. Ve druhé polovině 20. století kostel postupně chátral, zejména jeho vnější plášť byl značně narušen. Proto se obec Mnich společně s církví rozhodly situaci řešit jeho celkovou opravou. Její první etapa proběhla koncem 90. let a došlo při ní k obnově střešní krytiny, omítek, okapových svodů aj. u lodi a presbytáře. Druhá se uskutečnila až v letech 2010-2011 vzhledem k problémům se získáním finančních prostředků a byla při ní provedena kompletní rekonstrukce věže včetně výměny báně, jejíž dřevěná konstrukce byla silně narušena biotickými škůdci. Kvalitně odvedené práce byly financovány z havarijního programu Ministerstva kultury s přispěním rozpočtu obce Mnich.

Foto – autor (PB)

Ostrov u Vlašimi – kaple sv. Jana Nepomuckého, Středočeský kraj

Dalším z příkladů péče obcí o sakrální architekturu je celková obnova kaple sv. Jana Nepomuckého a jejího okolí v Ostrově u Vlašimi. Charakteristická obdélná zděná stavba se sedlovou střechou s věžičkou stojí ve středu obce na břehu říčky Blanice. Postavena byla roku 1907 zásluhou místních občanů a rodáků k uctění jejich posmrtné památky. V roce 1998 proběhla oprava vnitřku kaple a roku 2010 došlo k obnově jejího vnějšího pláště a prostoru před vstupem, který byl ohrazen pěkným kovaným oplocením. Bylo také znovu zavedeno zvonění. Stavební práce probíhaly svépomocí s přispěním finančních prostředků obce, z veřejných sbírek a z Programu obnovy venkova MMR. U kaple, která je majetkem obce, se při různých významných příležitostech konají bohoslužby a setkání občanů. Provedená regenerace byla v letošním roce oceněna v soutěži Zlatá cihla Středočeského kraje.

Foto – archiv obce Ostrov

III.

vesnické historické stavby

Bludov – vesnický lidový dům č. p. 116, Olomoucký kraj

Postupnou citlivou rekonstrukcí obytného domu zemědělské usedlosti v obci Bludov na Šumpersku, znehodnoceného přestavbami, mu byla v letech 2006-2012 navrácena pravděpodobná podoba, inspirovaná regionálními vzory původní jesenické lidové architektury. To se viditelně odrazilo zejména na bohaté štukové výzdobě průčelního štítu realizované díky vstřícnosti majitelů, práce věrně napodobuje výtvarné postupy zdejších zednických mistrů. Změny v řešení vnitřních prostor domu přinesly jeho vlastníkům novou kvalitu bydlení. Poučeným přístupem projektantů získal dům opět rysy zdejšího lidového stavitelství a jeho majitelé příjemné a útulné obydlí.

Projekt – Ing. Jiří Roubík, PhD. a Ing. arch. Blanka Roubíková

Foto – Ing. Jiří Roubík, PhD.

Horní Dubenky – Chadimův mlýn č. p. 33, Kraj Vysočina

Rozsáhlý areál mlýna byl v dnešní podobě postaven a vybaven novým strojovým vybavením firmy Prokop & synové z Pardubic v roce 1926 po rozsáhlém požáru. Rod Chadimů zde provozoval mlynářské řemeslo již od roku 1644 a současný vlastník téhož jména nemovitosti s pozemky, zabavené po roce 1948, získal zpět v restituci počátkem 90. let 20. století. Mlýn postupně opravil a obnovil do původního stavu především z vlastních prostředků s přispěním krajské dotace. Budovy mlýna dnes slouží převážně k provozu ekofarmy, ale najdeme tu také příjemné jednoduché možnosti ubytování a v mlýnici se zachovalým historickým strojním zařízením mlynářské muzeum. Majitelé zde rovněž pravidelně pořádají různé zajímavé kulturní a vzdělávací akce.

Foto – autor

Hrachov – Centrum ochrany fauny ČR, Středočeský kraj

Nedaleko Slapské přehrady, v obci Hrachov na Sedlčansku, najdeme jedno z největších a nejmodernějších center záchrany zvířat v České republice. Architektonicky i svým vybavením a posláním unikátní zařízení vzniklo v letech 2010-2012 komplexní přestavbou a úpravou původní značně zdevastované rozsáhlé hospodářské usedlosti. Její jednotlivé objekty byly zrekonstruovány a adaptovány na vzdělávací středisko se dvěma multifunkčními sály a expozicí akvárií a terárií, jsou zde kancelářské prostory a veterinární klinika. Bývalá sýpka a ovčín slouží k ustájení a rekonvalescenci nemocných a týraných zvířat. Na jižní straně areálu vyrostla dřevěná novostavba s venkovními voliérami, v zadní části se podařilo využít svažitého terénu k vybudování amfiteátru a v těsném sousedství je umístěn park s venkovní expozicí trvale hendikepovaných zvířat. Tento rozsáhlý projekt byl finančně významně podpořen prostředky z operačního programu Státního fondu životního prostředí Ministerstva životního prostředí se spoluúčastí Středočeského kraje a dalších sponzorů. Investorem a provozovatelem centra je o. s. Ochrana fauny České republiky, jeho programovým cílem je ochrana volně žijících živočichů a ekologická výchova veřejnosti, zejména mládeže.

Projekt – Design4function s.r.o. – Mg A. Vendula Hladíková, Ing. arch. Lukáš Zimandl

Foto – Jiří Beran

Hynčice – Rodný dům Johanna Gregora Mendela č. p. 69, Vražné, Moravskoslezský kraj

Nevelká osada Hynčice u Nového Jičína je rodištěm světoznámého vědce, zakladatele genetiky Johanna Gregora Mendela. Selská usedlost, ve které se narodil, stojí v řadové zástavbě nad potokem a skládá se několika obytných a hospodářských budov postupně vzniklých a upravovaných v průběhu uplynulých 250 let. Vlastníkem statku je od roku 2002 Nadační fond Rodný dům J. G. Mendela, smyslem jehož činnosti je oživit památku osobnosti J. G. Mendela a zajistit rehabilitaci a provoz areálu jeho rodného domu. Náročný projekt celkové rekonstrukce usedlosti včetně jejího okolí se podařilo uskutečnit v letech 2002-2007 především z prostředků SROP Moravskoslezského kraje kofinancovaných z rozpočtu kraje, obce a vlastních zdrojů. Citlivou obnovou kulturní památky, která byla oceněna v soutěži Zlatá cihla Moravskoslezského kraje 2012, vznikl nejen památník proslulého vědce, ale i návštěvnické centrum venkovského regionu Moravské Kravařsko s muzejní expozicí, knihovnou, infocentrem, víceúčelovým společenským sálem Velká stodola, galerií Malá stodola, turistickou ubytovnou a dalšími provozními prostory. Občané obce i její návštěvníci nabízených možností plně využívají.

Projekt – Ing. arch. Zdeněk Tupý

Foto – archiv obce a Nadačního fondu

Libhošť – větrný mlýn, Moravskoslezský kraj

Zdaleka viditelný bývalý větrný mlýn v Libhošti u Nového Jičína, stojící na návrší zvaném Břehy, je příkladem kulturní památky citlivě opravené a průběžně udržované soukromým vlastníkem. Zděný mlýn holandského typu byl vybudován patrně roku 1842, ale již v roce 1900 z něj bylo odstraněno veškeré technické vybavení a sloužil jako hospodářská usedlost. V 50. a 60. letech mlýn chátral, až jej v roku 1971 neobydlený zakoupili současní majitelé a postupně ho vlastními prostředky za odborného dohledu památkářů celkově obnovili. Dnes je mlýn využit k trvalému bydlení a jeho stavebnímu stavu je věnována soustavná péče.

Realizace – Ing. arch. Miroslav Sysel

Foto – Ing. Miroslav Lysek

Ratiborova Lhota – kamenný mostek, Jihočeský kraj

Nedílnou součástí venkovské krajiny jsou bezpochyby také dopravní stavby. Jedna z nich – nevelký dvěma oblouky zaklenutý historicky i stavebně pozoruhodný kamenný mostek přes říčku Melhutku u Ratiborovy Lhoty na Prachaticku – byla zachráněna díky zdařile provedené celkové rekonstrukci realizované v rámci společných zařízení při komplexní pozemkové úpravě na katastrálním území Ratiborova Lhota. Obnova mostku, který byl v havarijním stavu, umožňuje z praktického hlediska zajistit opětovné propojení místních komunikací a zároveň navrací původní funkci cenné kulturní památce. Projekt rekonstrukce mostku se umístil na 3. místě v I. kategorii soutěže Ministerstva zemědělství o Nejlepší realizované společné zařízení navrhované v pozemkových úpravách roku 2009.

Projekt – PROGRES s.r.o., České Budějovice

Foto – Ministerstvo zemědělství – archiv soutěže

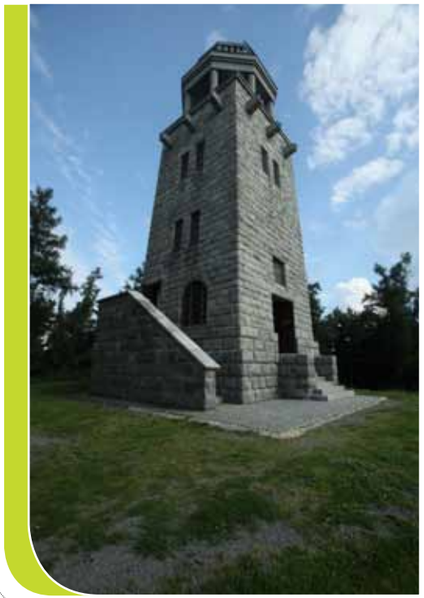

Úvalno – rozhledna Hanse Kudlicha, Moravskoslezský kraj

Jméno Hanse Kudlicha (1823-1917), zdejšího rodáka a dnes už ke škodě věci poněkud pozapomenutého lékaře, politika a iniciátora zrušení poddanství v rakouské monarchii, nese monumentální a architektonicky zajímavá stavba rozhledny na vrchu Strážiště (400 m n. m.) u obce Úvalno, ležící na česko-polské hranici poblíž Krnova. Rozhledna byla vybudována na počest Hanse Kudlicha v letech 1912-1913 a slavnostně otevřena k výročí jeho devadesátin. Jde o masivní žulovou stavbu vylehčenou polygonálním nástavcem s vyhlídkovým ochozem, postavenou podle projektu bratrů Eugena a Oskara Felglů, žáků významného architekta Otty Wagnera, profesora vídeňské akademie. V roce 1925 byly do přízemí věže, proměněné na mauzoleum, přeneseny ostatky Hanse Kudlicha a jeho ženy, rozhledna tak navíc získala také funkci memoriální. Po letech nezájmu a devastace došlo v roce 2000 k její kompletní rekonstrukci a renovaci. Finančně i morálně se o to zasloužila obec Úvalno, Česko-německý fond budoucnosti a mnoho soukromých subjektů z Čech, Německa a Rakouska, včetně Waltera Kudlicha, potomka Hanse Kudlicha. Dnes je v opraveném objektu rozhledny umístěno rovněž informační středisko a mauzoleum manželů Kudlichových, jimž je věnována také expozice v jejich opraveném rodném domě v Úvalnu.

Projekt rekonstrukce – Ing. arch. Petr Šmarda

Foto – Ing. Miroslav Lysek, archiv obce Úvalno (foto mauzolea před obnovou)

Velký Újezd – vesnický dům č. p. 165, Olomoucký kraj

Příkladem toho, jak lze i drobná starší vesnická stavení vhodně využít k trvalému bydlení je adaptace domu č. p. 165 situovaného na jižním okraji historického jádra obce Velký Újezd na Olomoucku. Jednalo se původně o nevelkou usedlost kovozemědělce koncipovanou na půdorysu L jako součást řadové uliční zástavby. Objekt sestávající z obytné místnosti, komory a chléva byl při rekonstrukci v letech 2001-2004 v celé ploše přízemí přizpůsoben bydlení a další obytné prostory vznikly vestavbou podkroví do dříve nevyužívané půdy. Provedenými úpravami se výrazně zvýšila obytná kapacita domu a přitom nebyla narušena jeho charakteristická tvářnost.

Projekt – Ing. Jiří Roubík, PhD. a Ing. arch. Blanka Roubíková

Foto – Ing. Jiří Roubík, PhD.

Vojkov – panský špýchar, Středočeský kraj

Mohutný patrový barokní špýchar z poloviny 17. století byl původně součástí zámeckého areálu v obci Vojkov ležící nedaleko Sedlčan. V zanedbaném stavu jej v roce 2002 zakoupili současní majitelé a až do roku 2011 ho využívali jako prodejní sklad vína a keramiky. Nakonec se však rozhodli dát mu novou funkční náplň a z tohoto důvodu provést i jeho celkovou obnovu a úpravu interiérů. Po dokončení v letošním roce získal špýchar původní podobu a slouží dnes jako kulturně společenský prostor s expozicí historie keramiky, porcelánu, kachlů a kachlových kamen, k pořádání výstav, seminářů, přednášek, tematických akcí a degustací vín. Realizací tohoto projektu soukromými vlastníky, financovaného jednak z prostředků Programu rozvoje venkova Ministerstva zemědělství prostřednictvím MAS Posázaví a jednak investicemi z vlastních zdrojů, se podařilo zachovat kulturní památku a zároveň ji vhodně začlenit do současného života obce.

Foto – Ing. Eliška Melicharová

Žabeň – hospodářský dvůr č. p. 1, Moravskoslezský kraj

Rozlehlý čtyřkřídlý hospodářský dvůr sloužící jako panský ovčín hrabat Stolbergů byl v obci Žabeň u Frýdku-Místku vybudován pravděpodobně roku 1864. Konfiskovaný areál využívalo po 2. světové válce místní JZD pro chov krav a prasat a zanechalo ho ve zcela dezolátním stavu. Před demolicí ho zachránila firma LUDMA TRADING s.r.o., která ho v roce 2004 zakoupila a provádí postupnou rekonstrukci jeho budov a revitalizaci nádvoří a okolních ploch. Snahou je zachovat původní prostorové i hmotové řešení dvora a citlivě ho doplnit o novodobé architektonické prvky. Areál v současnosti plní funkci sídla společnosti, dále jsou zde umístěny administrativní prostory, služební byty, ubytovna, sklady a dílny.

Projekt – Ing. arch. Lubomír Chlebek

Foto – archiv firmy LUDMA TRADING s.r.o., Ing. Miroslav Lysek

Dražkov – Váchův špýchar č. p. 10, Svatý Jan, Středočeský kraj

Když majitelé z rodu Váchů v roce 1992 získali zpět rozsáhlou usedlost č. p. 10 v malé osadě Dražkov na Sedlčansku, byla v nedobrém stavebním stavu. Nejhůře na tom byl dlouhodobě neudržovaný mohutný patrový barokní špýchar – dominanta obce, který vznikl roku 1680 přestavbou starší gotické tvrze. Vlastníci se rozhodli celý památkově chráněný areál postupně rekonstruovat do původní podoby. Nejprve byla v letech 2001 až 2004 opravena obytná část statku a prostranný dvůr a pak následovala nejobtížnější etapa, obnova staticky narušeného špýcharu. Podařilo se to uskutečnit za dva roky v období let 2008–2010 ve velmi dobré kvalitě včetně citlivé úpravy navazující ohradní zdi s bránou a brankou. Významné finanční prostředky na stavební práce byly získány z dotačních programů MK ČR a Středočeského kraje, ale většinu nákladů nesli sami majitelé. Nedávno otevřený špýchar s muzejní expozicí, výstavním sálem a dalším zázemím se stal nejen novým turistickým cílem, ale také společenským a kulturním centrem obce i jejího okolí. Loňského roku byla obnova špýcharu oceněna v soutěži Památkové komory ČR.

Projekt – Ing. arch. Jaroslav Peterka

Foto – Ing. Jiří Roubík, PhD.

Loučná nad Desnou – kulturní dům Skleník, Olomoucký kraj

Budova dnešního kulturního domu, vybudovaná v první polovině 19. století v pozdně empírovém stylu, bývala oranžérií zámeckého parku, který je součástí areálu zámku v Loučné nad Desnou na Šumpersku. Kulturním domem se stala nešetrnou přestavbou poplatnou době již kolem roku 1950. Rekonstrukcí uskutečněnou během roku 2009 se podařilo chátrající budově za pomoci dochované fotodokumentace částečně navrátit původní podobu zámecké oranžérie a přitom zachovat její využití jako kulturního domu. Provedené úpravy i použité materiály respektovaly historický charakter stavby a zároveň umožnily zvýšit její technický standard. Kulturní dům, jehož interiér zdobí díla výtvarníků z Jesenicka, je nazýván vzhledem k prosklené jižní stěně s výhledem do parku Skleník. Je prakticky nepřetržitě využíván a významně obohatil kulturní a společenský život obce. Současně proběhla také zdařilá revitalizace zámeckého parku. Realizovaná obnova, financovaná z dotace Regionálního operačního programu Střední Morava a z rozpočtu obce, byla oceněna Zlatou cihlou Olomouckého kraje.

Projekt – Ing. Petr Heřmanský, Ing. arch. Ivo Skoumal

Foto – archiv obce Loučná nad Desnou

Merklín – areál nádraží, Karlovarský kraj

Obnova železniční stanice Merklín do původní podoby je zdařilým a úspěšným příkladem spolupráce železnice a samosprávy obce při záchraně a rekonstrukci nevyužité historické výpravní budovy postavené počátkem 20. století. Krušnohorská obec Merklín na Karlovarsku je koncovou stanicí na místní trati Dalovice-Merklín. Se změnami technického a organizačního zajištění provozu a modernizací dopravy opouštějí České dráhy postupně vybrané regionální stanice, což potkalo i Merklín. Neudržovaná budova začala rychle chátrat a obec dlouhá léta usilovala o její získání, což se jí nakonec podařilo v roce 2007. Hned následujícího roku byly zahájeny stavební práce financované ze státních dotací i obecního rozpočtu, o rok později byla dokončena obnova. Výpravní budova poskytla v přízemí prostory pro umístění informačního střediska a muzejní expozice a stala se tak vítaným příspěvkem ke zkvalitnění a rozšíření turistického ruchu v obci i celé oblasti. Kromě toho zde zůstala zachována čekárna pro cestující a dopravní kancelář a v patře vytvořila obec pět bytových jednotek. Rovněž okolní zdevastované pozemky byly upraveny a přeměněny na parčík s přístřešky pro cyklisty a dětským hřištěm.

Foto – autor

Soběšovice – víceúčelové centrum Nová Husarůvka, Moravskoslezský kraj

Obec Soběšovice se rozkládá na pravém břehu Žermanické přehradní nádrže zbudované v letech 1951-1957, která pohltila větší část původní vesnice včetně jejího historického jádra s kostelem, školou, zemědělskými usedlostmi aj. Současná zástavba se proto skládá převážně z nových rodinných domů.
V polovině 70. let byla v nově vytvořeném středu obce postavena v akci Z budova tzv. Závodu veřejného stravování a víceúčelového sálu. Architektonické řešení této poměrně velké stavby bylo poplatné době jejího vzniku a rovněž po technicko-provozní stránce již přestala vyhovovat soudobým nárokům. Proto obec nejprve odkoupila toto zařízení do svého vlastnictví a poté se rozhodla přistoupit k zásadní rekonstrukci celého objektu, jejímž cílem bylo jednak dosáhnout vhodnými prostředky pozitivní změny vnější podoby budovy a jednak vytvořit promyšlenými stavebními úpravami odpovídající společenské zázemí pro samosprávu i obyvatele obce a zároveň rozšířit nabídku služeb pro návštěvníky rekreační oblasti Žermanické přehrady. Záměr se podařilo uskutečnit v letech 2003-2004 z prostředků Programu SAPARD (cca 2/3) a z rozpočtu obce (1/3). Nyní je v rekonstruovaném areálu, který byl doplněn o vyhlídkovou věž, umístěno sídlo obecního úřadu, veřejná knihovna, pošta, infocentrum, obchody, ubytovna a restaurace se společenským sálem.

Foto – archiv obce Soběšovice

Spálov – sokolovna, Balerův větrný mlýn, Moravskoslezský kraj

V nedávné době se ve Spálově na Novojičínsku uskutečnilo několik pozoruhodných stavebních akcí iniciovaných samosprávou i místními občany, které přispěly k rozšíření občanské vybavenosti, ke zkvalitnění života v obci i jejímu zatraktivnění jako turistického cíle.

Asi nejnáročnější z nich byla komplexní rekonstrukce sokolovny z roku 1932 podle původního projektového návrhu stavitele Kopeckého, realizovaná v letech 2008-2010. Budova sokolovny, situovaná uprostřed městyse Spálov, slouží jako jeho kulturní a společenské centrum s velkým sálem, kinem, barem, klubovými a spolkovými prostorami. Provedená regenerace jí navrátila historický vzhled a zlepšila její technické vybavení i kulturnost prostředí. Finanční prostředky byly investorem akce městysem Spálov získány z Programu rozvoje venkova – ROP Moravskoslezsko a doplněny z vlastních zdrojů.
Projekt – Ing. arch. Pavel Pazdziora, RUSTICUS, s.r.o., Nový Jičín

Foto – Marie Flodrová

Menší, ale rozhodně nikoliv nevýznamnou akcí byla památková obnova značně poškozeného nejmenšího větrného mlýna holandského typu u nás, který byl v letech 1929-1930 postaven ve Spálově Františkem Balerem. K záchraně mlýna spojili síly i finanční prostředky majitelka mlýna (paní Ludmila Jemelková ze Spálova), Kruh přátel Technického muzea v Brně – sekce větrné mlýny, městys Spálov a spálovští občané. Stavební práce probíhaly pod odborným vedením Ing. Jana Doubka postupně od roku 2007 a dokončeny byly letos. Mlýn, v němž je nyní umístěna expozice Ing. Jana Doubka věnovaná větrnému mlynářství, se stal novou turistickou zajímavostí regionu.
Projekt – Ing. Jan Doubek

Foto – Alois Mik

Vraný – Památník městyse Vraný a Slánská brána, škola, Středočeský kraj

V roce 1995 vykoupil městys Vraný od soukromého majitele nevyužívaný a neudržovaný dům č. p. 25 přiléhající k historické Slánské bráně se záměrem uvést ho do náležitého stavu. Bylo rozhodnuto vytvořit v něm Památník městyse Vraný s expozicí věnovanou historii městečka. Nejprve byla roku 2004 opravena Slánská brána, postavená počátkem 16. století a později barokně upravená, která je vzácným dokladem opevnění malého venkovského městského sídla. Poté došlo v roce 2009 ke kompletní rekonstrukci a opravě sousedního domu č. p. 25 pro potřeby památníku – místního muzea, v němž jsou dnes uloženy a vystaveny exponáty, dokumentující bohatou historii Vraného a jeho okolí. Na realizaci byla poskytnuta dotace z Programu rozvoje venkova a část byla uhrazena z rozpočtu městyse.
Významnou stavbou Vraného je rovněž škola, vybudovaná roku 1885 podle návrhu místního rodáka, architekta Čeňka Štraybla. Zejména po roce 1945 prodělala několik nepříliš šetrných stavebních úprav, které proměnily její vnější podobu. Snahou vedení samosprávy je zachovat dlouholetou tradici zdejšího školství a v této souvislosti byla v několika etapách během let 2003-2010 provedena rekonstrukce školní budovy, jejímž cílem bylo zlepšit technicko-provozní vlastnosti objektu i jeho celkový vzhled, zejména řešení fasád průčelí. Realizací záměru, financovaného stejně jako v případě památníku z prostředků Programu rozvoje venkova a městyse Vraný, se podařilo dosáhnout výrazného zkvalitnění podmínek pro výuku a zároveň přispět k estetizaci prostředí sídla.

Foto – archiv městyse Vraný

Doubrava – Rustlerův statek č. p. 9 – muzeum, Lipová u Chebu, Karlovarský kraj

Osada Doubrava ležící nedaleko Chebu je zcela ojediněle architektonicky i urbanisticky zachovalou vesnicí, která jako jedna z mála na území Karlovarského kraje nepodlehla poválečné devastaci pohraničních oblastí. Proto také byla roku 1995 prohlášena vesnickou památkovou rezervací. Jedná se o kolonizační ves s řadovou zástavbou, tvořenou rozlehlými čtyřstrannými uzavřenými dvorcovými usedlostmi, založenou počátkem 14. století. Charakteristickým rysem jsou hrázděné konstrukce pater, štítů a hospodářských staveb, jež se právě na Chebsku vyvinuly do mimořádně výtvarně náročné a zdobné podoby. Nejstarší a nejautentičtěji dochovanou usedlostí v Doubravě je tzv. Rustlerův statek č. p. 9 datovaný do roku 1751, který ve značně zanedbaném stavu zakoupil v roce 1975 pan Karel Schmied. S vynaložením značného vlastního úsilí i finančních prostředků postupně provedl kompletní památkovou obnovu celého areálu statku a v části jeho prostor zpřístupnil v roce 1991 soukromé národopisné muzeum s expozicemi původního vybavení vesnických domácností a hospodářství. V následujících letech pokračoval v rozšiřování expozic i v opravách usedlosti, tentokrát již s přispěním dotací Ministerstva kultury a Karlovarského kraje určených na údržbu památek. Kromě kulturního zážitku mohou návštěvníci Rustlerova statku zavítat také do stylové restaurace s českou i egerlandskou kuchyní v bývalých chlévech nebo zde zakoupit upomínkové či umělecké předměty.

Foto – Karel Schmied, autor (PB)

Hamry nad Sázavou – Šlakhamr – muzeum, Kraj Vysočina

Počátky železářství na Žďársku jsou spojeny s kolonizační činností cisterciáckého kláštera ve Žďáru nad Sázavou kolem poloviny 13. století, kdy zde pravděpodobně vzniká několik hamrů. Jedním z nich je i tzv. Šlakhamr, o němž se zmiňují archivní prameny z počátku 15. století v souvislosti s jeho nájemcem Nicolausem Flexlem, rychtářem Německého (Havlíčkova) Brodu, který neodváděl klášteru náležité daně. Záznamy o hamru končí v polovině 17. století a dále se už hovoří pouze o usedlosti s mlýnem, který od mlynářské rodiny Brdíčků kupuje roku 1976 Technické muzeum v Brně. Ale teprve v letech 2000-2010 je realizována postupná rozsáhlá památková obnova areálu mlýna doplněného o rekonstruované funkční technické zařízení tzv. chvostového hamru. Historicky cenný objekt, situovaný v malebném údolí nedaleko Žďáru nad Sázavou, s expozicí věnovanou hamernictví a mlynářskému rodu Brdíčků, s ukázkami provozu bucharu a dalších zařízení poháněných dvěma vodními koly, byl nedávno otevřen pro veřejnost.

Foto – PhDr. Jiří Merta

Kasejovice – Kafkova vila č. p. 251– zdravotní středisko, Plzeňský kraj

Zajímavě architektonicky, výtvarně i provozně řešená vila sloužila od počátku jako lékařská ordinace a zároveň k obytným účelům. Roku 1924 si ji nechal postavit místní lékař a dlouholetý předválečný starosta městečka Kasejovice na jižním Plzeňsku MUDr. Rudolf Kafka, který v ní provozoval svou praxi. Po jejím znárodnění v 50. letech vlastnil budovu stát a dlouhodobě zanedbávaná údržba se odrazila na zhoršeném stavebně technickém stavu konstrukcí, obvodového pláště i vnitřních prostor. V roce 1996 proto obec Kasejovice vilu odkoupila od Fondu národního majetku ČR a přikročila k její celkové rekonstrukci rozložené do dvou etap. Nejprve přišly roku 1998 na řadu interiéry a poté byla v roce 2011 provedena rozsáhlá stavební obnova vlastní budovy (střešní krytina, klempířské prvky, omítky, nátěry apod.) včetně jejího okolí. Zachováno zůstalo původní využití – zajištění zdravotní péče pro občany Kasejovicka a byt praktického lékaře a současně se podařilo citlivě opravit hodnotnou památku moderní architektury, jež získala ocenění Zlatá cihla Plzeňského kraje 2012 v Programu obnovy venkova. Finanční náklady byly pokryty částečně z dotace Programu obnovy venkova a částečně z rozpočtu obce.

Foto – archiv obce Kasejovice

Kostelecké Horky – hospodářská usedlost č. p. 25 – Středisko environmentální výchovy, Královéhradecký kraj

Za ukázku citlivé opravy a zajímavého alternativního využití staré historicky cenné zemědělské usedlosti je možno považovat projekt občanského sdružení INEX – Sdružení dobrovolných aktivit, takzvaný Modrý dům v malé obci Kostelecké Horky u Chocně. Občanské sdružení ekologického zaměření získalo roku 2005 od soukromého vlastníka formou dlouhodobého pronájmu značně zanedbanou a nevhodnými úpravami poznamenanou vesnickou usedlost, zvanou Sládkův statek, kterou v letech 2006-2010 postupně rekonstruovalo do původního stavu včetně revitalizace dvora a přilehlé zahrady, kde jsou chovány ovce, kozy a drůbež. Statek z konce 18. století, skládající se z roubeného obytného domu s kamennými chlévy, roubené patrové sýpky s pavláčkou a zbytku zděné stodoly z 30. let 20. století, sloužil před rokem 1990 jako sklad hnojiv a nářadí a odchovna selat JZD. Nyní je areál usedlosti využíván jako malé středisko ekologické výchovy Modrý dům, které se zaměřuje na venkov a jeho tradiční hodnoty, jsou tu pravidelně pořádány různé výukové environmentální programy, vzdělávací inspirativní pobyty, tvůrčí dílny aj. pro školy i širokou veřejnost. Bylo zde zřízeno infocentrum, společenský sál, ubytovna v podkroví, kavárna a obchůdek s produkty místních zemědělců, výrobců a tvůrců. V autenticky zachovalé sýpce, jejíž památková obnova byla financována z Programu rozvoje venkova MZe, je instalováno Malé muzeum místa. Převážná většina stavebních i dalších prací byla a je prováděna svépomocí díky činnosti dobrovolníků od nás i ze zahraničí. Modrý dům v Kosteleckých Horkách tak svými aktivitami významně přispívá k oživení místní komunity i celého regionu.

Foto – Mgr. Vít František Hrdoušek

Koštice – vodní mlýn č. p. 57, Ústecký kraj

Vodní mlýn na řece Ohři v obci Koštice na Lounsku je zmiňován již v 16. století. Během následujících staletí byl samozřejmě mnohokrát přestavován. V roce 1882 koupil mlýn Jan Ort od Josefa Johna pro svého syna Josefa. Ten záhy zahájil jeho celkovou přestavbu a modernizaci výrobního zařízení – pohon šesti vodními koly nahradil turbínami, instaloval parní stroj a moderní mlecí stroje, v přestavěných budovách provozoval rovněž elektrárnu i pekárnu. Po dokončení rekonstrukce počátkem 20. století se mlýn stal prvním českým automatickým mlýnem. Josef Ort byl významným nositelem technického pokroku, podporovatelem spolkového a kulturního života v obci a v letech 1896-1902 i jejím starostou. Jeho syn Ing. Karel Ort se po studiích a působení ve význačných firmách v Evropě i Spojených státech amerických stal uznávaným odborníkem na elektrotechniku, spolupracoval s Edisonem a Marconim, uskutečnil první bezdrátové spojení v Rakousko-Uhersku, bohužel však předčasně zemřel roku 1920 v USA na epidemii španělské chřipky. V majetku Ortů zůstal mlýn až do znárodnění v roce 1948 a díky jeho opravám v roce 1947 byl ve výborném stavebně technickém stavu. Po roce 1989 byl však již zcela zdevastovaný navrácen v restituci potomkům původních vlastníků, kteří ho zanedlouho prodali současnému soukromému majiteli. Od té doby probíhá postupná rekonstrukce jeho jednotlivých budov i souvisejících ploch a pozemků a po výměně strojního vybavení nyní slouží jako malá vodní elektrárna. Mlýn, jehož obnova je financována převážně vlastníkem a doplněna prostředky z Regionálního operačního programu Severozápad, se opět stává jedinečnou a neopominutelnou dominantou obce.

Projekt – Ing. František Sedláček

Foto – Jaroslav Vlasák, autor (PB)

Nečtiny – bývalý zájezdní hostinec – muzeum, Plzeňský kraj

Kompletní a velmi zdařilou památkovou obnovou bývalého zájezdního hostince č.p. 79 v Nečtinách na severním Plzeňsku se podařilo zachránit mimořádně cennou památku vesnické architektury, jejíž nejstarší části lze datovat do 17. století. Dvoupodlažní obdélná budova se zděným přízemím a roubeným prvním patrem, krytá sedlovou střechou, svou mohutnou hmotou uzavírá jižní stranu návsi a má tak rovněž důležitý význam urbanistický. V minulosti sloužila jako panský dům, později jako zájezdní hostinec, ve 2. polovině 20. století byla využívána JZD ke skladovým účelům a nakonec se stala rekreačním objektem. Nebyla však řádně udržována a její stavebně technický stav se postupně zhoršoval. Po delším úsilí se podařilo vedení obce Nečtiny získat tuto památku do vlastnictví obce a rekonstrukcí provedenou v letech 2010-2012 jí vrátit její historickou podobu. V interiérech je umístěno infocentrum a expozice s místním a regionálním zaměřením. Finanční prostředky na realizaci byly získány z dotace ROP Jihozápad a doplněny z rozpočtu obce. Výsledné dílo, které výrazně přispělo k rozšíření nabídky pro turistický ruch, bylo oceněno Zlatou cihlou Plzeňského kraje 2012.
Projekt – Ing.arch. Jitka Pohořalá, Marek Andrle, Památkový ateliér Plzeň

Foto – Ing. Jiří Křemenák

Pertoltice – vesnické muzeum, Liberecký kraj

V obci Pertoltice na Frýdlantsku je realizován pod hlavičkou občanského sdružení Lidové stavby zásluhou pana Stanislava Nykrýna a jeho rodiny, kteří toto sdružení roku 2010 založili, ojedinělý projekt soukromého muzea lidových staveb. Základní ideou a cílem muzea je záchrana, citlivá památková obnova a vhodné využití vesnických památek lidové architektury na původním místě. Při opravách a úpravách je dbáno na zachování maximální autenticity staveb, snahou je vybavit interiéry expozicemi spojenými s životem zdejších obyvatel a dalším původním inventářem a muzeum oživit ukázkami tradičních lidových obyčejů a řemesel. Zatím se podařilo získat, opravit a jako muzeum pro veřejnost otevřít usedlost č. p. 198 sestávající z velkého patrového částečně hrázděného tzv. Haslerova domu z konce 18. století a zděné stodoly z počátku 20. století. V současnosti probíhá celková obnova zděné kovárny č. p. 57 postavené roku 1893, která by měla být zpřístupněna s funkčním zařízením v příštím roce. Usedlost č. p. 47, jež prošla složitým stavebním vývojem od 17. do 20. století, je rekonstruována k trvalému bydlení, přičemž část patra bude využita k expozičním účelům. Počáteční práce na vzniku muzea byly zahájeny roku 2010, první objekty otevřeny návštěvníkům v tomto roce a s dalším postupným rozšiřováním počítají jeho provozovatelé a budovatelé v následujících letech.

Foto – Stanislav Nykrýn

Pohleď – Michalův statek č. p. 16 – Selské muzeum, Kraj Vysočina

Malá, stranou hlavních dopravních tras ležící vesnička Pohleď na Havlíčkobrodsku si zachovala dodnes osobitý ráz a venkovský charakter. Na její návsi stojí unikátní památka lidové architektury, tzv. Michalův statek, kterou se díky pochopení místního zastupitelstva a zejména pak mimořádnému úsilí starosty obce Jindřicha Holuba podařilo zachránit. Statek s uzavřeným dvorem se skládá z obytného domu s chlévy, sýpky, stodoly, kolny, vejminku a dalších drobných objektů. Jeho jednotlivé stavby vznikaly a byly upravovány postupně od 17. až po 20. století. Unikátní je rovněž skutečnost, že rod Michalů je doložen v písemných pramenech jako usedlý na tomto statku už v 16. století. Posledním majitelem v mužské linii byl Karel Michal, který roku 1997 zemřel, od jeho dcery koupila obec Pohleď celý statek v roce 2000. Zejména jeho hospodářská část, kterou po roce 1948 využívalo JZD, byla vzhledem k dlouhodobě zanedbané údržbě v havarijním stavu. Postupně se podařilo všechny objekty opravit a rekonstruovat (finanční prostředky byly čerpány z programů Ministerstva kultury a Kraje Vysočina, z POV Ministerstva pro místní rozvoj i z rozpočtu obce) a roku 2004 se statek dočkal slavnostního otevření pro veřejnost jako Selské muzeum, představující život našich předků na venkově. Závěrem je třeba ještě dodat, že správcem, průvodcem a údržbářem na Michalově statku je výše jmenovaný starosta obce.

Foto – Mgr. Petra Šperlová

IV.

novostavby na venkově

Morávka – rodinný dům č. p. 594, Moravskoslezský kraj

Samostatně stojící novostavba rodinného domu dotváří rozptýlenou zástavbu horské vsi. Materiálově, tvarově i svými měřítky vychází z místních vzorů beskydských roubených chalup a záměrně je také jenom částečně oplocena. Tomuto charakteru se přizpůsobuje i obytné podkroví, které je prosvětleno pouze okny ve štítech. Interiér je řešen moderně, ale v tradičním duchu a za použití přírodních materiálů. Investor, který hodlá dům využívat k trvalému bydlení, má nepochybně blízký vztah ke zdejší rázovité krajině a jejímu kulturnímu odkazu.

Projekt – Ing. Jiří Roubík, PhD. a Ing. arch. Blanka Roubíková

Foto – Ing. Jiří Roubík, PhD.

Krásná u Aše – víceúčelová budova mateřské školy s hasičskou zbrojnicí, Karlovarský kraj

S obtížným úkolem - jak vhodně využít pozemek s nevábným zdevastovaným objektem sloužícím dříve jako sklad a garáže vojenské techniky - se s invencí vypořádala obec Krásná u Aše. S částečným využitím rozpadající se původní stavby zde byla díky možnosti čerpání dotace MMR z programu Podpora revitalizace bývalých vojenských areálů vybudována v průběhu roku 2012 mateřská škola a hasičská zbrojnice, což přispělo k výraznému zlepšení vybavenosti obce. Nízká podlouhlá obdélná budova je výškově i objemově členěna na hmotově výraznější objekt sloužící SDH Krásná a nižší, ale plošně rozměrnější stavbu mateřské školy. Obě funkčně rozdílné části jsou rovněž nápaditě odlišeny i barevně – pestrá barevnost s využitím šachovnicových motivů kontrastuje s monochromním symbolicky oranžovým nátěrem hasičského sektoru.
Projekt - Ing. arch. Pavel Sobotka

Foto – archiv obce Krásná

Malenovice – víceúčelový Obecní dům, Moravskoslezský kraj

V letech 2009-2010 byl na okraji obce Malenovice, ležící na úpatí Beskyd, vybudován architektonicky i funkčně pozoruhodný víceúčelový Obecní dům. Stavebně čistá a výrazově úsporná přízemní stavba se sedlovou střechou se skládá ze dvou osově kolmo na sebe navazujících objektů na půdorysu T. Na její vnější formě i dispozičním řešení je patrné vědomé ovlivnění tradičním vesnickým stavitelstvím, přestože slouží zcela odlišným účelům.
Kapacita novostavby Obecního domu je prakticky nepřetržitě využita jako zázemí pro místní spolky a pro volnočasové aktivity dětí, k pořádání akcí obecního úřadu i rodinné oslavy občanů aj. V části budovy se navíc nachází hasičská zbrojnice. Na finanční zajištění výstavby byly použity prostředky z Programu rozvoje venkova MZe, ROP Moravskoslezsko a z rozpočtu obce.

Projekt – Ing. arch. Jiří Dluhoš

Foto – archiv obce Malenovice

Otnice – LILA domov pro postižené děti, Jihomoravský kraj

Dům pro děti s kombinovaným postižením sídlí v obci Otnice již od roku 1954 (dříve Dětský domov, dnes Domov LILA - lidskost a laskavost). Dlouhá desetiletí byl umístěn ve staré budově obecné školy, která však byla pro zajištění odpovídajících potřeb podobného zařízení zcela nevhodná a navíc se postupně ocitla v havarijním stavu. Po přidělení státní dotace byl na místě původní budovy postaven v letech 1999-2000 zcela nový objekt, přízemní bezbariérová čtyřkřídlá stavba s valbovou střechou a s uzavřeným atriovým dvorem i venkovní zahradou s hřištěm, která splňuje vysoké nároky na soudobou péči o postižené děti. Hmotovým a prostorovým uspořádáním má novostavba charakter čtyřboké vesnické usedlosti a zapadá do prostředí původní zástavby historického jádra obce.

Projekt – Ing. arch. Jaromír Walter, Ing. arch. Jiří Křížek

Foto – archiv LILA domov pro postižené děti

Rudolec – víceúčelová hospodářská budova, Březová, Karlovarský kraj

V tomto roce byla v Rudolci, jedné z osad města Březová u Sokolova, dokončena a zkolaudována nová víceúčelová hospodářská budova. Na realizaci projektu pod názvem Vybudování integrovaného zázemí pro občanskou vybavenost získalo město dotaci ze Státního zemědělského intervenčního fondu v rámci Programu rozvoje venkova. Jedná se o architektonicky zajímavou stavbu, která svým konstrukčním a materiálovým provedením záměrně analogicky využívá technologických postupů a prostředků typických pro zdejší tradiční vesnické hrázděné stavitelství. Přízemní obdélný objekt s nízkou sedlovou střechou je dispozičně členěn na několik částí – je zde umístěno zázemí pro příležitostné společenské, kulturní a sportovní akce, dále dílna, skladové prostory a garáže pro komunální úklidovou techniku. V příštím roce by měl být vznikající areál v centru obce doplněn o další obdobně řešenou stavbu určenou pro spolkovou a sportovní činnost.

Foto – archiv města Březová

Velká Polom – mateřská škola, Moravskoslezský kraj

Obec Velká Polom na Ostravsku je velmi úspěšná v čerpání dotací ze strukturálních fondů EU. Díky tomu se jí podařilo provést rekonstrukci školy a fary, vybudovat víceúčelové hřiště včetně odpovídajícího zázemí a po dvou letech stavebních prací v loňském roce otevřít i novou mateřskou školu U Rákosníčka, jejíž realizace byla vyvolána rostoucí potřebou předškolní výchovy pro zvyšující se počet obyvatel obce. Přízemní budova školky s příjemným a pro předškoláky přívětivým prostředím má bezbariérově řešený vstupní portikus a je funkčně propojena se sousední základní školou. Celý areál doplňuje nové dětské hřiště postavené z prostředků obce. Převážná část celkové investice na vlastní výstavbu i vnitřní zařízení byla čerpána z Regionálního operačního programu Moravskoslezsko.
Projekt – Ladislav Lazecký, ATELIER PROJEKT

Foto – archiv obce Velká Polom

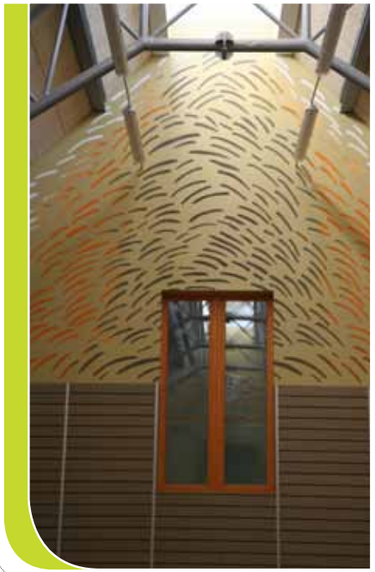

Řepice – víceúčelová budova Ratejna, Jihočeský kraj

Architektonicky i funkčně pozoruhodná víceúčelová budova vznikla zásluhou obce Řepice na Strakonicku. Ještě předtím však musela samospráva obce vyřešit zásadní otázku, co udělat s rozsáhlým zanedbaným hospodářským dvorem, na jehož ploše dnes objekt Ratejna stojí a jehož obytná část se po úpravách stala sídlem obecního úřadu. Nakonec bylo rozhodnuto areál historicky cenného dvora zachovat a jeho jednotlivé části postupně rekonstruovat a využít pro účely obce. První velkou stavební akcí byla roku 2009 právě výstavba víceúčelové budovy Ratejna, vybudované na místě havarijního staršího objektu a přiléhající k renesančnímu štítu bývalého poplužního dvora z doby Jana Hodějovského z Hodějova - mottem jejích tvůrců se stala myšlenka Dva štíty s odstupem 26 metrů a 450 let. Zděná obdélná budova s ocelovou vazníkovou konstrukcí krovu a dřevěnými obklady vnějších i vnitřních obvodových stěn slouží jako víceúčelový sál s odpovídajícím zázemím pro různé společenské, kulturní, vzdělávací a sportovní aktivity obyvatel obce i širšího regionu prakticky neustále. Svým celkovým ztvárněním i hmotovým řešením nezapře inspiraci původní vesnickou zástavbou, jde však přitom o stavbu moderně pojatou se soudobým technickým vybavením, která architektonicky obohatila centrum obce. Finanční prostředky na její realizaci byly čerpány z Programu rozvoje venkova a doplněny z rozpočtu obce. Jistě právem získala ocenění v soutěži Zlatá cihla Jihočeského kraje a prestižní cenu architektů Presta.

Projekt – Ing. arch. Jan Zákostelecký, Ing. Václav Martan

Foto – Ing. arch. Jan Zákostelecký, autor (PB)

Uhřice – rodinný dům, Vlachovo Březí, Jihočeský kraj

Novostavba rodinného domu v osadě Uhřice na Strakonicku vznikla v rámci bývalé zemědělské usedlosti na místě již dříve odstraněné budovy. Je situována paralelně se stávajícím objektem stodoly s chlévy a svým umístěním i proporcemi tak záměrně dotváří klasickou historickou kompaktní dispozici dvoustranného hospodářského dvora. Rovněž celkový střízlivý výraz i hmotové řešení domu se sedlovou střechou na obdélném půdorysu vychází z kontextu tradic místního vesnického stavitelství. Důležitým úmyslně vizuálně akcentovaným prvkem stavby jsou obě masivní štítová průčelí řemeslně kvalitně provedená z režného kamenného zdiva, která materiálově, povrchovou strukturou a měřítkem harmonizují se sousedním objektem stodoly i ostatní zdejší původní zástavbou. Stavba domu byla realizována soukromým majitelem z vlastních zdrojů v letech 2011-2012 a postupně by měla být využívána k trvalému bydlení. Je příkladem inspirativní spolupráce vlastníka s architektem a současně pozoruhodnou ukázkou jednoduchého, ale architektonicky promyšleného a moderního bydlení na venkově respektujícího charakter daného prostředí.

Projekt – Ing. arch. Mg A. Ondřej Kamenický

Foto – Ing. arch. Mg A. Ondřej Kamenický

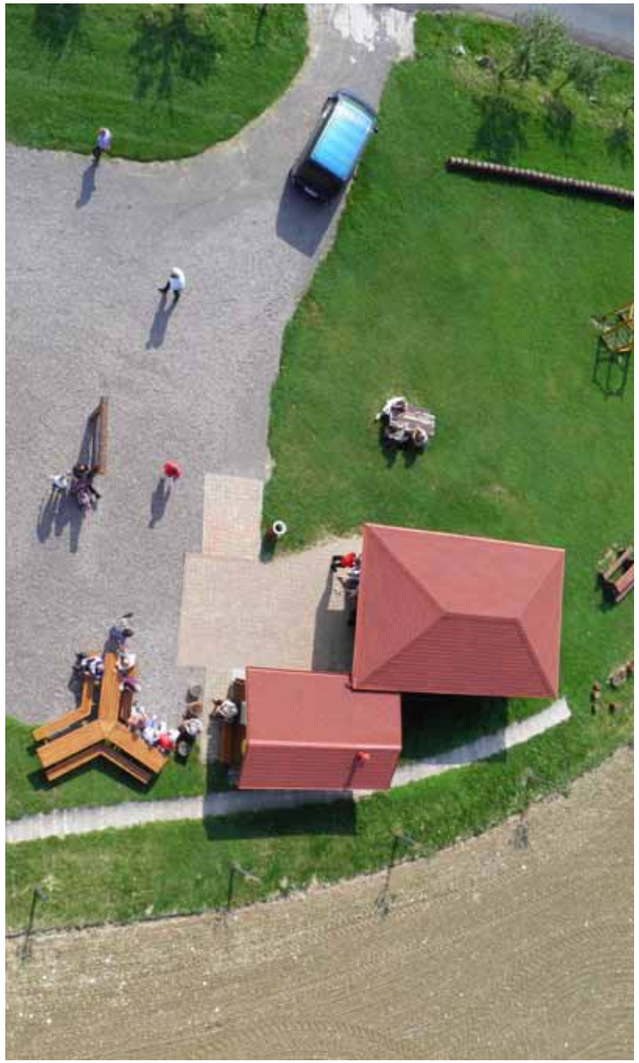
Vrbice – rozhledna, Královéhradecký kraj

Počtem a oblibou rozhleden patříme k předním zemím na světě. Budovaly se u nás už v 19. století a staví se i dnes. Dobrým příkladem je v tomto směru nevelká obec Vrbice, ležící v malebné zvlněné krajině pod Orlickými horami nedaleko Rychnova nad Kněžnou. Velmi agilní zastupitelstvo obce rozhodlo roku 2004 o výstavbě nové turistické rozhledny nad vsí na vrchu zvaném Kastel (445 m n. m.), kde kdysi stával dávno zaniklý středověký kostel. Nejde však o první rozhlednu na tomto místě. Již v roce 1937 zde čsl. armáda vystavěla mohutnou dřevěnou triangulační věž (37 m), která sice oficiálně přístupná nebyla, ale turisté i místní ji běžně navštěvovali. Po válce se armáda věže zbavila a pro špatný stavební stav byla roku 1946 stržena. Otevřená montovaná konstrukce nové rozhledny je provedena převážně z modřínového dřeva získaného z obecních lesů, točité schodiště, táhla a další spojovací prvky jsou ocelové. Celková výška stavby je 29 m, vyhlídkové plošiny jsou v 11 a 25 metrech a nabízejí nádherný kruhový rozhled – od rovin na Pardubicku a Hradecku s vystupující Kunětickou horou, přes Český ráj, pásmo Krkonoš a Orlických hor až po Kralický Sněžník a za dobrého počasí též Jeseníky. Navíc bylo na jejím úpatí současně vybudováno pro návštěvníky menší, ale příjemné zázemí s prodejnou občerstvení a upomínkových předmětů, pokladnou, krytým posezením a dětským hřištěm – vše ze dřeva. Hned od počátku se rozhledna stala zajímavým turistickým cílem a přispěla k rozvoji služeb v obci. Finančně se na její výstavbě, která proběhla během roku 2005, podílelo zejména Ministerstvo pro místní rozvoj (cílová odměna za vítězství v krajském a třetí místo v celostátním kole soutěže Vesnice roku 2004 v POV), Královéhradecký kraj a obec Vrbice. Rozhlednu si dali Vrbičtí jako dárek za zmíněné úspěchy v soutěži Vesnice roku 2004, ovšem odpracovali na ní zároveň bezplatně 700 hodin. Na závěr je třeba dodat, že letos se Vrbice opět stala vítězem krajského kola soutěže Vesnice roku 2012 v POV.

Projekt – Ing. Antonín Olšina

Foto – archiv obce Vrbice, autor (PB)

V.

veřejná prostranství a krajinné prostředí

Benátky – Biocentrum Dubina, Královéhradecký kraj
Sloup – malá vodní nádrž, Jihomoravský kraj

Rybníky vždy neodmyslitelně patřily a dodnes patří k charakteristickému obrazu naší venkovské krajiny. Mají řadu důležitých funkcí – vodohospodářskou (retence vody v krajině, ochrana před povodněmi), hospodářskou (chov ryb), estetickou a v posledním století též rekreační. Bohužel jich v průběhu uplynulého půlstoletí mnoho ubylo a jejich obnova je proto mimořádně společensky důležitou a významnou činností. Jedním z nově vybudovaných rybníků či spíše rybníčků je malá odtoková vodní nádrž v katastru obce Sloup v Moravském krasu o ploše 0,6 ha. Jen o málo větší je další nedávno vzniklá umělá vodní nádrž označená jako Biocentrum Dubina v katastrálním území obce Benátky na Královéhradecku. Kromě toho, že jejich založením vznikl důležitý krajinotvorný prvek, má jejich existence rovněž podstatný vliv na celé široké okolí – vodní plochy akumulují povrchové vody a omezují vznik povodní, došlo k přirozenému odvodnění zamokřených pozemků a zvýšila se ekologická stabilita celého území. Oba dva projekty byly realizovány v návaznosti na pozemkové úpravy a získaly ocenění v soutěži Ministerstva zemědělství „Společné zařízení roku 2009“.
Projekt – Agroprojekce Litomyšl (v obou případech)

Foto – Ministerstvo zemědělství – archiv soutěže

Hrčava – Trojmezí pro turisty, Moravskoslezský kraj

Unikátní projekt přeshraniční spolupráce byl realizován v letech 2006-2009 v nejvýchodnějším bodě naší republiky, na tzv. Trojmezí, kde se setkávají hranice Čech, Slovenska a Polska. Záměrem bylo turisticky oživit a zpřístupnit tuto krásnou, ale poměrně málo známou oblast Těšínských Beskyd. Postupně zde i díky úsilí místních občanů vyrostl komplex drobných staveb, vybudovaných z přírodních materiálů a s citem k zachovalému přírodnímu prostředí – jedná se o krytý přístřešek s ohništěm, zastřešená posezení s lavičkami, informační panely a směrovníky, most přes hraniční potok, mostky a zpevněné cesty (kamenné hraniční obelisky byly vztyčeny již v roce 1995). Celé dílo, financované ze zdrojů Fondu mikroprojektů euroregionu Těšínské Slezsko a Sdružením obcí Jablunkovska (jehož je obec Hrčava členem), bylo vyústěním spolupráce všech tří zúčastněných zemí. V současnosti je areál hojně využíván a slouží rovněž k setkávání turistů z Čech, Slovenska a Polska.
Realizace – Ing. arch. Petr Kopecký a Ing. arch. Jiří Hamrozi

Foto – Ing. Miroslav Lysek

Sviadnov – Park Petra Bezruče a úpravy centra obce, Moravskoslezský kraj

Zanedbané rozsáhlé přírodní centrum obce, která je dnes vlastně již předměstím Frýdku-Místku, prošlo v období let 2003-2009 komplexní revitalizací rozloženou do několika etap. Součástí řešení úprav veřejných prostranství byla také rekonstrukce budovy obecního úřadu, kaple sv. Jana Nepomuckého a souvisejícího okolí, které se změnilo na odpočinkovou zónu parkového charakteru doplněnou exteriérovým mobiliářem. V obci Sviadnov strávil část svého života básník Petr Bezruč, na jeho počest byl v parku umístěn památník a po něm byla tato nyní veřejnosti zpřístupněná odpočinková zóna také pojmenována.

Projekt – Ing. arch. Ivo Šlosar

Foto – Ing. Miroslav Lysek

Těrlicko-Hradiště – Nový dvůr – sochařský park, Moravskoslezský kraj

Rozlehlé odlesněné temeno pahorku nad Těrlickem poblíž Havířova, odkud jsou jedny z nejkrásnějších panoramatických výhledů na Moravskoslezské i Těšínské Beskydy, si vybral sochař Martin Kuchař pro umístění sochařského parku. Galerie v přírodě tady byla založena již v roce 2002 instalací prvních soch, převezených sem z Hornického muzea OKD Landek park v Petřkovicích, kde se konají pravidelná mezinárodní kamenná sochařská sympozia Landek. Od té doby v sochařském parku přibývá monumentálních skulptur, které věnují umělci – účastníci sympozií. Oficiálně byl sochařský park v přírodním prostředí na Těrlicku-Hradišti slavnostně otevřen roku 2009. Jeho správcem se stal Martin Kuchař, jenž je také iniciátorem většiny aktivit spojených se sochařskými sympozii. Ta by se nemohla konat a rovněž sochařský park by nemohl vzniknout bez významné podpory řady sponzorů a partnerů ze sféry podnikatelské i státní.

Foto – Ing. Miroslav Lysek

Spálov – zámecký park, Moravskoslezský kraj

Vedle již na jiném místě zmíněné rekonstrukce sokolovny a památkové obnovy malého větrného mlýna byla dalším významným počinem místní samosprávy ve Spálově revitalizace zámeckého parku, který se rozkládá kolem areálu bývalého zámku. Byl založen za Emanuela Kajetána Záviše z Osenic (1743-1769) a tvoří ho tři typově odlišné části – park francouzský, anglický přírodně-krajinářský a přístupový prostor s rybníčkem. Svou druhovou skladbou patří k nejpestřejším na severní Moravě. Úpravy parku probíhaly postupně v letech 1994-1998 a po jejich dokončení získal městys rozsáhlé klidové území pro odpočinek a relaxaci občanů. Finančně byly zajištěny z rozpočtu městyse Spálov za přispění dotace ze Státního fondu životního prostředí ČR

Projekt – Ing. Vlastimil Toman, ARBOR Nový Jičín

Foto – Marie Flodrová

Lhota u Dolních Břežan – revitalizace návsi, Dolní Břežany, Středočeský kraj

Komplexní revitalizace charakteristického návesního prostoru navrátila historickému jádru nevelké vesničky Lhota na jižním okraji Prahy malebnost i jeho původní funkce, umožňující setkávání a komunikaci místních obyvatel. Při přípravě projektu vycházela projektantka z historických podkladů a fotodokumentace. Byl rekultivován typický návesní rybníček, přibylo vysoké zeleně i travních ploch, došlo k vydláždění cest a k doplnění odpovídajícího mobiliáře a současně byla opravena barokní návesní kaple. Vzniklo tak příjemné víceúčelové veřejné prostranství, které výrazně přispělo ke zkvalitnění prostředí obce i k obohacení společenského života jejích obyvatel. Stavební práce byly provedeny v roce 2011 za finanční podpory z dotace Regionálního operačního programu Střední Čechy doplněné z rozpočtu obce Dolní Břežany.

Projekt – Ing. arch. Anna Kovářová, AP Studio s.r.o.

Foto – archiv obce Dolní Břežany (rekultivace rybníčku)
Mgr. Jan Hocek (panorama), Ing. Jan Krob

Seznam titulních fotografií:
Hojovice, Kraj Vysočina – 5
Dolní Albeřice, Královéhradecký kraj – 7
Olešovice, Plzeňský kraj – 8
Lindava, Liberecký kraj – 10
Hrabová, Moravskoslezský kraj – 38
Hrachov, Středočeský kraj – 58
Uhřice, Jihočeský kraj – 84
Hrčava, Moravskoslezský kraj – 96

Rejstřík autorů fotografií:
archiv firmy LUDMA TRADING s.r.o. – 69
archiv LILA – domov pro postižené děti – 89
archiv města Březová – 90
archiv městyse Vraný – 75
archiv Ministerstva zemědělství
- soutěž pozemkových úprav – 65, 98
archiv Nadačního fondu Rodný dům J.G.Mendela – 63
archiv obce České Heřmanice – 19
archiv obce Hnanice – 47
archiv obce Jakubčovice nad Odrou – 48
archiv obce Kamýk nad Vltavou – 21
archiv obce Kasejovice – 78
archiv obce Koštice – 23
archiv obce Kovářov – 55
archiv obce Krásná – 87
archiv obce Loučná nad Desnou – 71
archiv obce Malenovice – 88
archiv obce Ostrov u Vlašimi – 57
archiv obce Radslavice – 27
archiv obce Řepice – 13
archiv obce Soběšovice – 53, 73
archiv obce Tvarožná Lhota – 15
archiv obce Úvalno – 66
archiv obce Velká Polom – 91
archiv obce Vražné – 63
archiv obce Vrbice – 95
archiv rodiny Váchů – 70
Jiří Beran – 58, 62
PhDr. Pavel Bureš – 5, 7, 8, 10, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 42, 46, 47, 49, 50, 55, 56, 61, 72, 76, 80, 92, 94, 95
Marie Flodrová – 74, 102
Miloš Haken – 52
Mgr. Jan Hocek – 103
Mgr. Vít František Hrdoušek – 79
Ing. arch. Mg A. Ondřej Kamenický – 84, 93
Ing. Miroslav Kratochvíl – 41
Ing. Jan Krob – 103
Ing. Jiří Křemenák – 81
Ing. arch. Ladislav Kučera – 44
Ing. Miroslav Lysek – 38, 40, 42, 43, 64, 66, 69, 96, 99, 100, 101
Ing. Eliška Melicharová – 68
PhDr. Jiří Merta – 77
Alois Mik – 74
Stanislav Nykrýn – 82
Ing. Jiří Roubík, PhD. – 60, 67, 86
Karel Schmied – 76
Mgr. Petra Šperlová – 83
Petr Štěpánek – 54
Miroslava Válová – 45, 51
Jaroslav Vlasák – 80
Ing. arch. Jan Zákostelecký – 92

Rejstřík autorů staveb a realizací:
Agroprojekce Litomyšl – 98
Marek Andrle, Památkový ateliér Plzeň – 81
Atelier Soukup s.r.o. – 45
Ateliér Štěpán, Ostrava – 42
Ing. arch. Jiří Dluhoš – 88
Ing. arch. Jiří Dostál, Atelier Mozkyt – 54
Ing. Jan Doubek – 74
Ing. arch. Rudolf Grimm, Atelier Mozkyt – 54
Ing. arch. Jiří Hamrozi – 99
Ing. arch. Miloslav Hanzl – 52
Ing. Miroslav Havlásek – 44
Ing. Petr Heřmanský – 71
Mg A. Vendula Hladíková, Design4function s.r.o. – 62
Ing. arch. Lubomír Chlebek – 69
Ing. arch. Mg A. Ondřej Kamenický – 93
Ing. arch. Petr Kopecký – 99
Ing. arch. Anna Kovářová, AP Studio s.r.o. – 103
Ing. arch. Jiří Křížek – 89
Ing. arch.Ladislav Kučera – 44
Ladislav Lazecký, ATELIER PROJKET – 91
Ing. Václav Martan – 92
Ing. Antonín Olšina – 94
Ing. arch. Pavel Pazdziora, RUSTICUS, s.r.o., Nový Jičín – 74
Ing. arch. Jaroslav Peterka – 70
Ing. arch. Jitka Pohořalá, Památkový ateliér Plzeň – 51, 81
PROGRES s.r.o., České Budějovice – 65
Ing. Jiří Roubík, Ph.D. b – 60, 67, 86
Ing. arch. Blanka Roubíková – 60, 67, 86
Ing. František Sedláček – 80
Ing. arch. Ivo Skoumal – 71
Ing. arch. Pavel Sobotka – 87
Ing. arch. Miroslav Sysel – 64
Ing. arch. Ivo Šlosar – 100
Ing. arch. Petr Šmarda – 66
Ing. Vlastimil Toman, ARBOR Nový Jičín – 102
Ing. arch. Zdeněk Tupý – 63
Ing. arch. Jaromír Walter – 89
Ing. arch. Jan Zákostelecký – 92
Ing. arch. Antonín Závada, ARSTAV s.r.o., Valašské Meziříčí – 42
Ing. arch. Lukáš Zimandl, Design4function s.r.o.– 62

Místní rejstřík:
Benátky – 98
Bludov – 60
Bruntál-Uhlířský vrch – 40
Čelivo – 41
České Heřmanice – 18-19
Dírná – 46
Doubrava – 76
Dražkov – 70
Hamry – 77
Hnanice – 47
Horní Dubenky – 61
Hrabová – 42
Hrachov – 62
Hrčava – 99
Hynčice – 63
Jakubčovice nad Odrou – 48
Kamenice-Březová – 49
Kamýk nad Vltavou – 20-21
Kasejovice – 78
Kostelecké Horky – 79
Koštice – 22-23, 80
Krásná u Aše – 87
Křižánky – 16-17
Křižovatka – 24-25, 50
Lhota-Dolní Břežany – 103
Libhošť – 64
Loučná nad Desnou – 71
Malenovice – 88
Merklín – 72
Mnich – 56
Morávka – 86
Nečtiny – 81
Ostrov u Stříbra – 51
Ostrov u Vlašimi – 57
Otnice – 89
Pertoltice – 82
Píšť – 43
Pohleď – 83
Prackov – 52
Pržno – 44
Radslavice – 26-27
Rudolec-Březová – 90
Řepice – 12-13, 92
Řepiště – 28-29
Sloup – 98
Soběšovice – 53, 73
Spálov – 74, 102
Strážov – 30-31
Studenec – 32-33
Sviadnov – 100
Těrlicko – 101
Tvarožná Lhota – 14-15
Uhřice-Vlachovo Březí – 93
Úvalno – 66
Velká Polom – 91
Velký Újezd – 67
Vojkov – 68
Vraný – 75
Vrbice – 34-35, 94-95
Vysoké Sedliště – 45
Zahořany-Kovářov – 55
Zahrádka-Petrovice – 54
Žabeň – 69
Žlutava – 36-37

Rejstřík

Závěrečné slovo autora

Vesnická sídla a kulturní krajina představují specifický fenomén, který vznikal a formoval se v průběhu mnoha staletí. Sídla a krajina ve svém historickém vývoji vytvořila integrálně propojený a nedílný, ale současně i různorodý a pestrý, jedinečný prostor, nazývaný venkov. Kulturní hodnoty zde vznikaly nepřetržitou tvůrčí činností člověka a takto je nutno je i poznávat, chápat, respektovat a smysluplně rozšiřovat.
Kulturní dědictví venkovského prostoru nepředstavuje jen množina státem chráněných nemovitých památek, ať už jde o slohovou architekturu reprezentovanou stavbami sakrálními, panskými či společenskými nebo o část oné anonymní složky vesnické zástavby označované jako lidová architektura, ale rovněž daleko početnější skupina dalšího historického stavebního fondu harmonicky dotvářejícího obraz našeho venkova. Pozoruhodným fenoménem jsou též celá vesnická sídla, vyznačující se značnou rozmanitostí, zejména specifickou půdorysnou skladbou, prostorovou strukturou zástavby a umístěním v terénu. Nesmíme zapomenout ani na kulturní krajinu, již lze charakterizovat jako esteticky vyváženou jednotu přírodních prvků a lidských sídel s funkčně navazujícími zahradami a sady, alejemi, solitérními stromy, s vodními toky a rybníky, dálkovými i místními cestami a typickou rozptýlenou drobnou architekturou.
Tento souhrn samostatných prvků tvoří jednotu kulturních hodnot, které jsou důležitým hmotným pramenem poznání života našich předků, uplatňují se jako neodmyslitelná složka životního prostředí a ve sféře duchovní prohlubují každému vlastní abstraktní pocit identity a jistoty domova i sounáležitosti s životem minulých generací a potřebou navázat na ně. Současně dnes musíme kulturní dědictví venkova vnímat i jako významný a dosud nedoceněný ekonomický potenciál ve sféře cestovního a turistického ruchu, jistěže šetrně a racionálně pojatého v mezích udržitelného rozvoje.
Předpokladem pro udržení tvářnosti, ducha, charakteru venkova je nejen úcta ke zděděným hodnotám, ale rovněž tvůrčí přístup k jejich kultivaci a rozvíjení v inovované podobě, citlivě navazující a reagující na dochované podněty. Z hlediska architektonicko-urbanistického jde v tomto smyslu o ohleduplné začlenění nové výstavby do existující zástavby podle určitých pravidel, obsažených v kvalitně zpracované územně plánové dokumentaci, jejíž nástroje a regulativy je třeba aplikovat též na údržbu, úpravu a obnovu stávajícího původního, mnohdy památkově cenného stavebního fondu vesnice.
Předkládaná publikace obsahuje vybrané pozitivní příklady obnovy sakrálních památek i rekonstrukcí a využití původní historické vesnické zástavby, dále pak ukázky inspirativní nové architektonické tvorby na venkově, jež splňuje nároky na současné moderní bydlení a zároveň se vhodně začleňuje do kontextu daného prostředí a také doklady revitalizace a úprav veřejných prostranství i krajinných prvků, přispívajících funkčně i esteticky ke zkvalitnění života obyvatel i návštěvníků venkova. Jak již bylo řečeno, jde pouze o určitý výběr pozitivních aktivit, jehož smyslem a cílem by mělo být motivovat a inspirovat obce, různé neziskové a občanské iniciativy, vlastníky, investory, projektanty i další aktéry stavební činnosti na venkově k cílevědomějšímu, ohleduplnějšímu a promyšlenějšímu přístupu jak k péči o dochované kulturní dědictví, tak k novým tvůrčím počinům. Jedním z významných nositelů těchto myšlenek je také Spolek pro obnovu venkova ČR, který stojí za zrodem ediční řady Tvář venkova – Venkovské stavby, jejíž součástí je i tato knížka. Věříme, že splní účel, k němuž byla vytvořena.
Závěrem bych ještě chtěl poděkovat všem, kteří se na vzniku publikace jakýmkoliv způsobem podíleli, ať už šlo o poskytnutí informací a podkladů nebo fotografických příloh. Byli to především starostky a starostové vítězných obcí soutěže Vesnice roku 2012 i dalších uvedených obcí, investoři a autoři projektů a realizací staveb, dále pak zástupci Spolku pro obnovu venkova ČR (zejména Kateřina Kapková, Ing. Miroslav Lysek), Památkové komory ČR (doc. dr. Ing. Václav Liška), MAS Posázaví (Bohuslava Zemanová), MAS Český západ (Miroslava Válová), Ministerstva pro místní rozvoj ČR (Ing. Miroslava Tichá), Ministerstva zemědělství ČR (Ing. Zuzana Skřivanová, PaedDr. Věra Libichová), Národního památkového ústavu i dalších organizací a rovněž vlastníci a provozovatelé zveřejněných staveb.

Pavel Bureš

Edice:	TVÁŘ VENKOVA
Zakladatel edice:	Spolek pro obnovu venkova ČR
Publikace:	Venkovské stavby 2012
Editor, autor:	PhDr. Pavel Bureš
Spolupráce:	starostky a starostové vítězných obcí soutěže Vesnice roku 2012 i dalších uvedených obcí, investoři a autoři projektů a realizací staveb, dále pak zástupci Spolku pro obnovu venkova ČR, Památkové komory ČR, MAS Posázaví, MAS Český západ, Ministerstva zemědělství ČR, Ministerstva pro místní rozvoj ČR, Národního památkového ústavu a dalších organizací a rovněž vlastníci a provozovatelé zveřejněných staveb.
Grafická úprava a sazba:	Machovský mapy s.r.o.
Jazyková úprava:	Machovský mapy s.r.o.
Tisk:	Machovský mapy s.r.o.
Vydavatel:	Obec Bělotín
Realizátor projektu:	Mgr. Eduard Kavala, starosta obce Bělotín, předseda SPOV ČR

Vydáno v roce 2012. Náklad 3.000 ks. ISBN 978-80-260-3683-8

Publikace vydána s podporou Ministerstva pro místní rozvoj ČR a Spolku pro obnovu venkova ČR.

ISBN 978-80-260-3683-8

9 788026 036838 >